

The background features three large, stylized letters: a 'K', a '4', and a '5'. The 'K' and '4' are white with black outlines, while the '5' is solid black. Overlaid on these are the words 'De kleine' in red and '45' in red.

De kleine

45

De K is weer in de maand. De K van Klei, van Keramiek, van Kunst. Maar ook van Kijken, Koesteren, **C**reatief en Knowhow. Kijk & lees in **de kleine K** wat er met Klei Kan.

de kleine **K**

nummer **45** september 2018

de kleine K

is hét onafhankelijke digitale keramiek-magazine.

Elke maand vol inspiratie en knowhow. Met de weerslag van mijn persoonlijke zoektocht naar kwaliteit.

Van de inspiratie die het werk geven kan, van de knowhow die de kunstenaar biedt.

Van het eigen karakter, dat iets laat zien van de laag onder de werkelijkheid, het mysterieuze dat toch altijd een element van goede kunst is.

Inspirerende keramisten dus en lekker praktische technische oplossingen.

Met op het podium geselecteerde tentoonstellingen en andere interessante evenementen. En op de [Facebook](#) pagina het actuele keramieknieuws.

Mels Boom

De artikelen bieden ook veel mogelijkheden om door te klikken naar websites: klik op de gekleurde teksten of op de afbeeldingen. Klikken aan de zijkant van de pagina's is gereserveerd voor doorbladeren in iBooks.

Gebruik het liefst [Acrobat Reader](#) om dit magazine te lezen. In dat programma werken ook de links naar andere pagina's in dit document: bijvoorbeeld als u op een pagina links-onder op [de kleine K](#) klikt, gaat u naar de inhoudsopgave.

*Op de vorige pagina: Brett Freund, **Sketch Cup**, 2018, porselein, 11 x 10 x 10 cm, foto: Brett Freund*

INSPIRATIE

Kitty Korver
Het zachte zusje van
keramiek

Brett Freund
Knippen en plakken

Marijke Gémessy
Dramatische figuratie

INSPIRATIE momenten

Yee Sookyung
Sin-ying Ho

KNOWHOW de expert

Olav Slingerland
Laat zien hoe hij een object
maakt; met een speciaal
gemaakte film

KNOWHOW wat en hoe

Wat
Booroxide
Hoe
Kalanderen

PODIUM
& **klei**pers
Boekbesprekingen
Colofon

Galerie del Campo
Studio Pottery
Cor Unum
Jubileum
Biënnale Meissen

Inspiratie

Kitty Korver

Het zachte zusje van keramiek

In het werk van Kitty Korver domineert de strakke lijn. Ze vestigt haar naam als keramist, maar maakt noodgedwongen een overstap naar vilt. Geïnspireerd door dit nieuwe materiaal ontstaat een nieuwe vormtaal. Om verdieping in haar werk aan te brengen, grijpt ze terug naar keramiek.

Kitty Korver (De Bilt, 1969) maakt al jong kennis met verschillende kunstvormen, waaronder keramiek. Ze heeft nog een beeldje uit die tijd: een op haar buik liggend meisje van rode klei. 'Niet slecht voor een negenjarige, toch?', zegt Kitty niet ontevreden. Haar latere werk is anders van vorm. Strak. Abstract. Dat heeft ze niet van een vreemde. 'Mijn vader werkte in de binnenhuis-

architectuur. Hij hield van strakke vormen, van grijs, chroom en zwart. Dat heeft me mijn hele jeugd omringd.' Ze heeft er zelf ook voeling mee. 'Dick Bruna... Keith Haring... Eenvoudige lijnen waarmee toch veel wordt uitgedrukt, dat spreekt me erg aan.' In haar werk is deze invloed duidelijk terug te zien.

Op de vorige pagina: **Speelgoed**, 2014, vilt, ± 20 cm lang ▼ **Kleine blad/ader kommetjes**, 2017, steengoed, Ø 12 x 6 cm
Alle foto's bij dit artikel: Kitty Korver

▲ *Mini-safes*, 2007, steengoed, elastiek, 5 x 5 cm
Op de volgende pagina: *Grote viltstool Nr.12*, 2013, vilt, Ø 68 x 12 cm

Erkenning

Haar werk moet strak zijn. Daardoor stelt Kitty hoge eisen aan de afwerking. 'Ik wil voorkomen dat iets er prutserig uitziet. Ook van dichtbij moet het kloppen.' Daarnaast is ze voortdurend op zoek naar (nieuwe) mogelijkheden om uit te drukken wat haar voor ogen staat. 'Wat dat betreft wil ik me graag onderscheiden.' Een goed voorbeeld is *Mini-safe*, waarmee ze deelneemt aan de NVK-compitie van 2007. In dit werk combineerde ze keramiek met elastiek, een zeer originele combinatie. 'Voor de keramiek gebruikte ik ingekleurde chamotteklei. Na het stoken heb ik die bewerkt, zodat er een mooi terrazzo-effect ontstond.' De jury waardeert haar inzending met de eerste prijs.

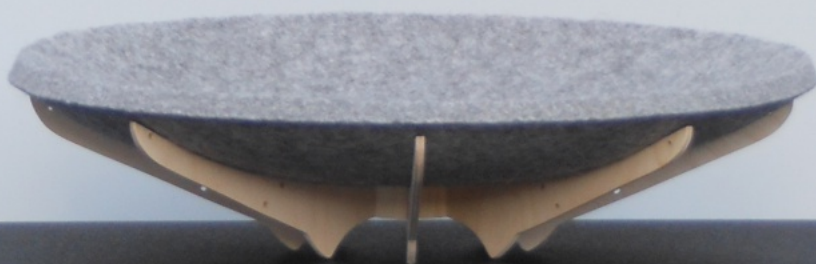
Zusjes

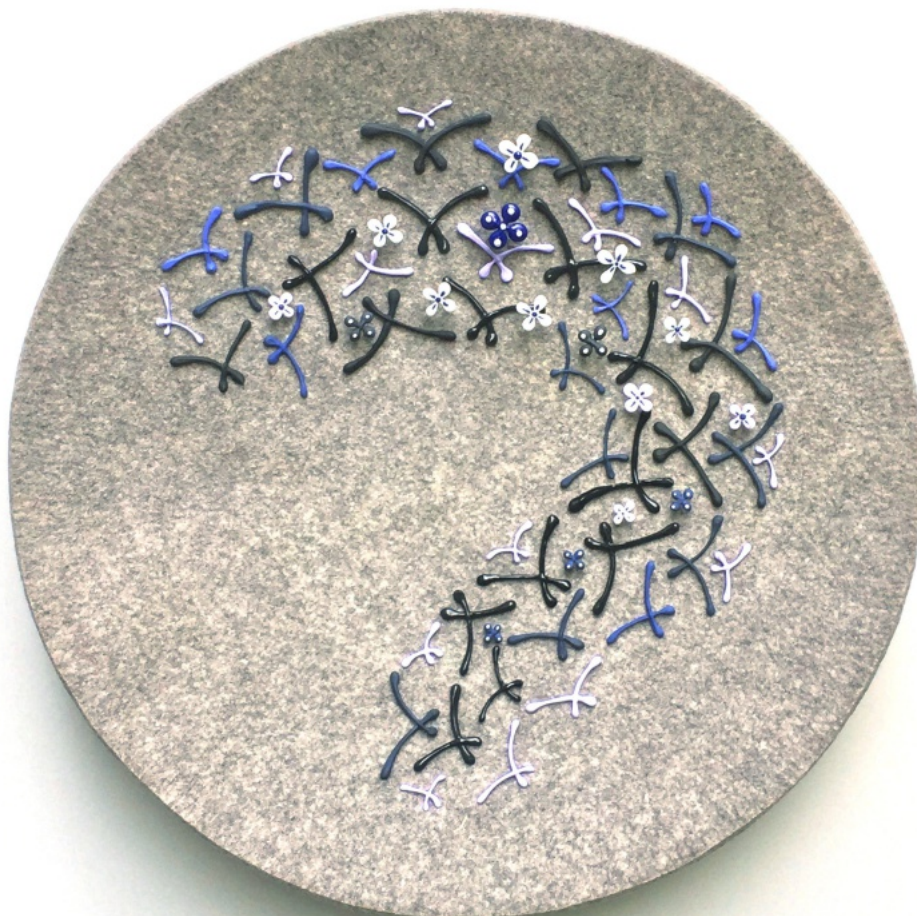
Terwijl Kitty zich als kunstenaar ontplooit, dwingt haar gezondheid haar een nieuw materiaal te zoeken. De keuze valt op vilt. Hoewel dit materiaal heel andere eigenschappen heeft dan klei,

zijn er opvallende gelijkenissen in de technieken die kunnen worden toegepast. 'Net als klei kun je vilt vormen met mallen. Je kunt het inleggen, perforeren, er reliëf in snijden. Door de techniek van het prikvilt kun je bovendien zelfs sculpturaal werken.' Kitty noemt vilt dan ook het zachte zusje van keramiek.

Continuïteit en verandering

Doordat de bewerkingsmogelijkheden van klei en vilt dicht bij elkaar liggen, is ondanks de overstap een doorgaande lijn in Kitty's werk te herkennen. Het blijft strak, zoals te zien is aan *Speelgoed* uit 2014. Toch zijn er veranderingen. De vormen worden ronder en haar werkstukken krijgen – alleen al door het materiaal – een zachter en warmer karakter. Nieuw is ook dat ze kleur gaat gebruiken. Deze afwijking van de vaderlijke norm kost aanzienlijk meer moeite. 'Groen was al een hele stap. Rood? Af en toe denk ik: *Eigenlijk kan het niet!*' Ondanks deze innerlijke drempels zet ze haar verkenningen voort.

▲ *Up!*, 2018, vilt, porselein, naalden en magneten, Ø 68 x 12 cm. Op de volgende pagina: **Grote viltschaal Nr. 19** (detail), 2018, vilt, porselein, naalden en magneten, Ø 68 x 12 cm

Mixed media

Gedreven door de behoefte om verdieping in haar werk aan te brengen, begint Kitty vilt met andere materialen te combineren. Ze grijpt daarbij terug naar keramiek en doktert zelf een methode uit om ermee te kunnen werken: met een engobespuiter vormt ze met bone china keramische figuren op een gipsplaat. 'Een beetje als het spuitwerk van een banketbakker.' Door pigment in de gietmassa te mengen en de vormen na de eerste stook al dan niet met transparant glazuur te behandelen, ontstaan subtiele variaties in kleur en glans.

Patronen doorbreken

Kitty probeert allerlei vormen uit. 'Ik heb inmiddels honderden vormpjes van verschillende kleuren gemaakt.' Heel vernuftig brengt Kitty de keramische vormen met behulp van magneetjes en naalden op haar vilten objecten aan. Door deze manier van werken kan ze een passende

compositie zoeken en die later fixeren. Door de lengte van de naalden te variëren, kan ze bovendien diepte creëren. In een recent werk benut ze deze mogelijkheid optimaal: recht van voren gezien zijn de keramische vormen, die zijn uitgevoerd in de kleuren van De Stijl, gegroepeerd binnen de strakke lijnen van een vierkant; van opzij gezien wordt een reliëf zichtbaar, dat de indruk wekt alsof het kleurrijke vierkant als door een explosie in de derde dimensie naar buiten breekt.

Ongekende mogelijkheden

In het onderzoeken van de mogelijkheid om de materialen te combineren ziet Kitty een uitdaging. 'Er is heel veel mogelijk. Vilt is een materiaal dat heel goed in de kunst kan worden toegepast. Het biedt echt geweldige mogelijkheden.' Dat zo weinig kunstenaars ermee werken, schrijft Kitty toe aan de onbekendheid van het materiaal. Op de valreep wil ze daarom toch nog even een

▲ **Kleine viltschaal Nr. 8**, 2015, vilt, Ø 40 x 9 cm ► *Idem (detail)*. Op de volgende pagina: **Up!** (detail), 2018, vilt, porselein, naalden en magneten, Ø 68 x 12 cm

lans voor vilt breken. 'Dat je met vilt veel meer kunt doen dan mooie sjaals maken, bewijst iemand als de klassiek opgeleide Amerikaanse beeldhouwer Stephanie Metz. Ik raad elke avontuurlijke kunstenaar aan op internet haar werk eens te bekijken, inclusief de filmpjes met de manier waarop ze te werk gaat. Heel inspirerend!'

Sander Hendriks

Kitty Korvers werk is te zien bij [Galerie High Five Art](#) in Baarle-Nassau van 1 september tot en met 21 oktober.

Nummer 45 van de kleine K!

Wat begon met een eerste nummer van 11 pagina's is uitgegroeid tot een volwassen magazine, met interviews, stap-voor-stap artikelen en films. Met verhalen over en aankondigingen van actuele tentoonstellingen, markten en andere evenementen.

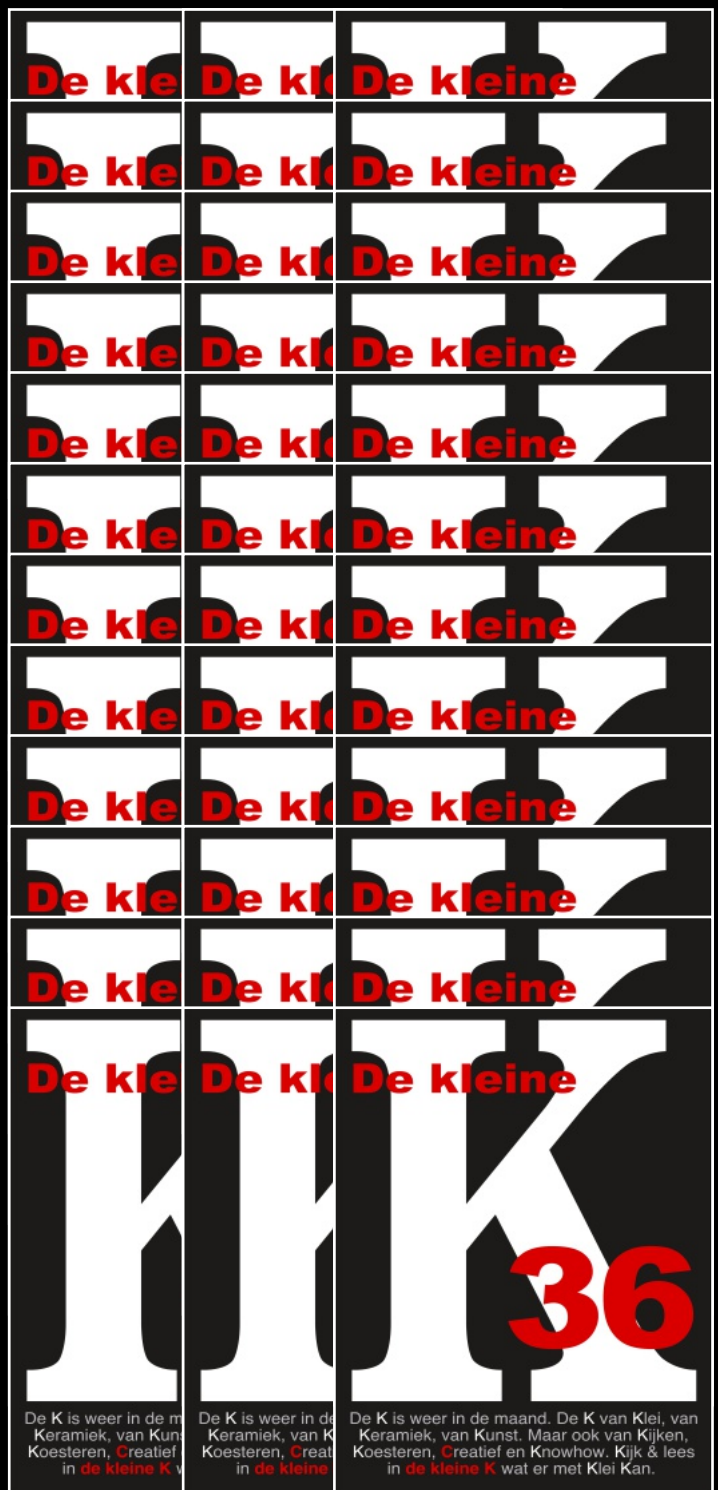
Inmiddels al meer dan 5.400 abonnees krijgen het magazine maandelijks in hun mailbox en duizenden anderen downloaden een nummer. Wij krijgen veel lovende kritieken. Over de mooie vormgeving, de saillante teksten, de actuele verhalen en de interessante knowhow.

Naast het digitale magazine is in juli 2016 het eerste boek gepubliceerd: *het grote K boek*. Met inspiratie en knowhow, voor amateurs en professionals. Ook dit boek blijkt aan een behoefte te voldoen en oogst veel waardering. Eind november 2017 kwam deel twee uit!

Al die lof komt niet alleen de uitgever toe, maar ook de schrijvers, die tot juli 2017 zonder beloning reisden en schreven. Dat hebben we veranderd. Daar is geld voor nodig. Bovendien willen we *de grote K* elk jaar uitgeven. Tot nu toe is deze investering uit eigen zak betaald, maar dat zal niet jaarlijks gaan lukken. We vragen geen abonnementsgeld om het magazine zo toegankelijk mogelijk te houden. En we vermijden subsidies om onafhankelijk te blijven.

Daarom zoeken we vrienden. Ondersteun deze plannen en word **vriend** van *de kleine K*. Of **Vriend**. Of misschien wel **VRIEND**. Als u zich aanmeldt, krijgt u jaarlijks een betaalverzoek per mail (geen incasso!) Klik daarvoor op de link op de volgende pagina.

Als u vorig jaar vriend, Vriend of VRIEND geworden bent, denkt u dan aan het overmaken van uw bijdrage? Voor de zekerheid sturen wij nog een herinnering in de juiste maand.

Maak de keramiekwereld
mooier!

Word vriend van de
kleine K

...of Vriend

...of VRIEND

en steun zo *de kleine K*, om elke maand een
mooi magazine te kunnen uitgeven
en elk jaar de papieren versie:
het grote K boek

vrienden doneren € 20 per jaar,
Vrienden € 50 en VRIENDEN € 100

Ja, ik klik hier om mij aan te melden

Natuurlijk kunt u ook gewoon doneren op
IBAN **NL68INGB0007343733** t.n.v. Stichting k+K
Een betaalverzoek staat voor u klaar (geldig tot
30 september): **€ 20** of **€ 50** of **€ 100**

Brett Freund

Knippen en plakken

De komvormen van Brett Freund zijn hoekig, alsof hij er grote kristallen omheen gedrapeerd heeft. Het hoekige karakter benadrukt hij nog eens door de ribben met donkere lijnen te accentueren en door hier en daar met arcering een schaduw aan te brengen. Freund onderzoekt zo op zijn eigen manier wat een voorwerp eigenlijk waarde geeft, bijvoorbeeld voor degenen die ermee willen pronken.

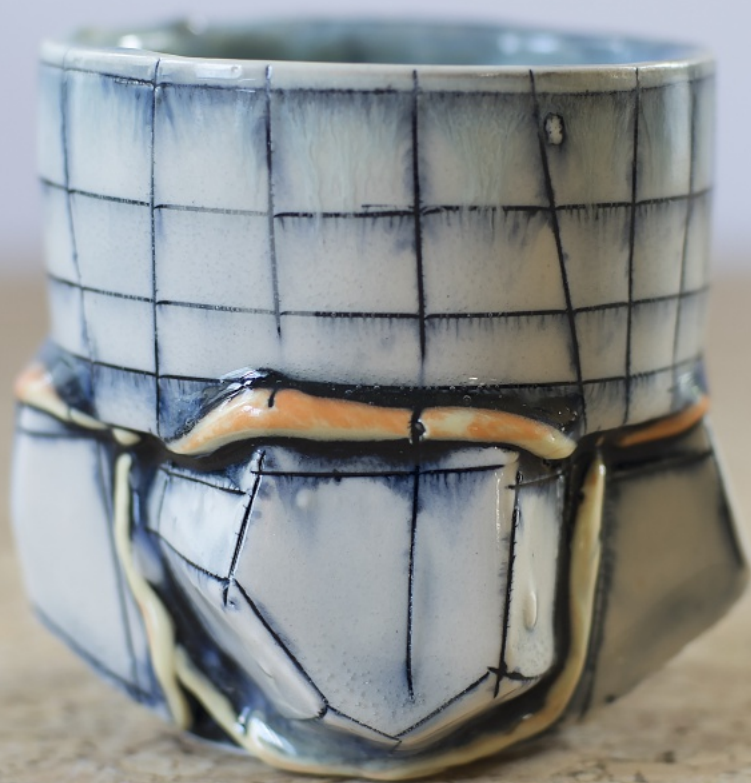
Brett Freund (Verenigde Staten, 1983) knipt en plakt klei. 'Ik heb een heel assortiment aan uit porselein gegoten vormen waar ik elke keer weer uit kies. Emmers vol. Ze zijn gegoten in mallen die ik gemaakt heb van met de hand opgebouwde, gedraaide of 3D-geprinte vormen. Ik zoek de onderdelen bij elkaar, snijd ze op maat en combineer ze op allerlei manieren tot het uiteindelijke product. Dat doe ik helemaal op gevoel. Deze

manier van werken is een soort synthese tussen massaproductie en handwerk. Het is net een blokkendoos.'

Diamant of kristal?

Waar komt de waarde van een object vandaan? Wanneer is het waardevol (emotioneel) of kostbaar (in geld)? Wanneer is het belangrijk? 'Aan dat soort vragen denk ik vaak als ik aan het werk

*Op de vorige pagina: **Sketch Cup**, 2018, 11 x 10 x 10 cm ▼ **Sketch Cup**, 2018, 8 x 8 x 8 cm
Alle objecten in dit artikel zijn van porselein. Foto's bij dit artikel: Brett Freund*

ben. Moet het zeldzaam zijn, zoals een diamant? Of moet het langzaam groeien, zoals een kristal? Of gaat het er alleen maar om dat het status of persoonlijkheid uitdrukt? Waarom is onze maatschappij zo gefixeerd op uiterlijk vertoon? En hoe kan ik dat allemaal onderzoeken zonder vast te lopen?' Freund geeft er geen antwoord op. Misschien wel omdat hij zich juist daarmee klem zou zetten. Het is meer een gevoel, een onderstroom die hij nodig heeft om zich voort te laten drijven. Niet dat hij voortdurend zit te peinzen: 'Nee hoor, ik ben niet zwaarmoedig. Eerder speels. En als ik aan het werk ben, blijf ik dat ook. Ik weet altijd wat ik ga maken en van het ene werk komt weer het andere. Heel spontaan. Ik ben altijd iemand van de verrassende ongelukjes geweest en houd van snel werken en veel proberen. Eerst denken en dan doen is niks voor mij, althans niet in het atelier. Al vroeg zette ik me af tegen de voorgescreven manieren om dingen te maken. Ik wilde

het zelf uitvinden. Grootser denken. Maar ook toen al niet in het wilde weg. Het moest wel iets goeds worden.'

Glitter

Brett Freund werd geboren in Fairfax (Virginia) en groeide op in Pittsburgh (Pennsylvania). 'Mijn familie was niet echt artistiek. Mijn grootvader speelde harmonica en een oudoom was timmerman, maar dat was het dan. Maar gelukkig lieten mijn ouders me vrij. Voor mij was het kunst, muziek en vooral sport. Op de highschool stond er opeens keramiek op mijn vakkenlijst. Daar had ik me nooit voor ingeschreven. Ik wist helemaal niet wat het was, tot mijn moeder zei dat ik ging kleien... Van draaien kwam niet veel, want er waren maar twee schijven. Het paste bij me en ik wilde er verder in gaan, maar ik dacht niet dat dat kon, omdat ik niet kon draaien. Ik ging sculpturen maken tot ik een paar semesters

Op de vorige pagina: **Proto Vase**, 2018, 18 x 13 x 13 cm ▼ **2 Proto Pots**, 2018, elk 10 x 13 x 13 cm
Op de volgende pagina: **Proto Pot**, 2018, 11 x 13 x 13 cm

later toch leerde draaien. Ik zag wat er voor verrassingen uit die kliederboel tevoorschijn kunnen komen en besloot me er verder in te bekwamen. Keramiek heeft iets romantisch en voor mij is klei het beste materiaal waarmee ik kan maken wat me bezielt.'

Brett ging studeren (Bachelor of Fine Arts) aan de Indiana University of Pennsylvania. In 2011 haalde hij zijn MA aan de Southern Illinois University Edwardsville. Na zijn BA was hij artist-in-residence in Florida, bij de St. Petersburg Clay Company. De eerste maanden verdiende hij daarnaast bij door nepdiamanten te naaien op kleding voor *Dancing with the Stars*. 'Het was een heel andere wereld en daar kwam die vraag naar de waarde van dingen bij me op. Op een en dezelfde dag potjes draaien en met glitter werken gaf me een nieuwe kijk op dingen.' Die glitter voegde hij als grote kristalblokken aan zijn

potten toe en veranderde ze zo in sculpturen. De gebruiksfunctie is er in principe nog wel, maar ondergeschikt.

Eigen mishima

Ook voor wat de decoratie van zijn stukken betreft heeft Freund een eigen benadering. Hij past *mishima* toe. Dat is een inlegtechniek die oorspronkelijk uit Korea komt. Een tekening of patroon wordt met een mes of kraspen in leerharde klei gesneden. De diepere delen die zo ontstaan zijn, worden gevuld met een gekleurd slib. Als het object weer droog is (leerhard), kan het oppervlak met een lomer afgeschraapt worden om de afbeelding weer helemaal tevoorschijn te laten komen.

Deze techniek is prima geschikt voor platte of licht gebogen oppervlakken, maar Brett gebruikt haar op zijn eigen manier, op de ribben van zijn stukken en als arcering op de platte vlakken.

▼ *Sketch Cup*, 2018, 11 x 10 x 10 cm. Op de volgende pagina: *Proto Vase*, 2017, 24 x 13 x 13 cm

Marijke Gémessy

Dramatische figuratie

Het werk van Marijke Gémessy voelt als een tijdmachine: als in een flits ben je getransporteerd naar de 'gebroken tijd', de tijd die je koestert, waar liefde nog heel was en 'neon' nieuw leven blaast in oude kruiken.

Als ik de ruimte van [Marijke Gémessy](#) (Den Haag, 1944) binnenstap, stuit ik meteen op een van haar meest indrukwekkende monumentale werken: een tegeltableau met op de voorgrond bronzen paardenvoeten. Je voelt een beeldhouwer aan het werk die ook het schilderen beheerst. Zelf noemt ze zich keramist-beeldhouwer. Haar studie start vrij jong, op haar zeventiende, aan de avondopleiding van de Koninklijke Academie van Beeldende Kunsten in Den Haag, waar ze decoratief tekenen en schilderen studeert. Overdag werkt ze als plateelschilder bij de Porceleyne Fles in Delft. Als ze in het derde jaar zit, leert ze haar Hongaarse man kennen: Gyula Gémessy. Vrij snel daarna helpt ze mee met zijn

monumentale opdrachten in mozaïek en zo is er geen tijd meer voor de academie. Ze heeft, op zijn aanraden, in 1965/66 ook nog een jaar keramieklessen gevolgd aan de Vrije Academie. Op die manier is klei het hoofdbestanddeel van haar werk geworden en cursussen in glas, brons en kunststof hebben haar gebracht tot wat ze nu is: een kunstenaar die al deze disciplines beheerst.

Inspiratie

In Gémessy's objecten zijn stapelingen van gevonden zaken te zien. Ze zijn fysiek maar ook geestelijk waar te nemen. Alles wat emotioneel binnenkomt en de indruk die dat achterlaat, kan voor haar al een reden zijn om het in te zetten:

▼ *Zachtjes gaan de paardenvoetjes*, 2009, transfers, brons, neon, 229 x 244 cm

Op de volgende pagina: (▲) *Modern Etruskisch bed*, 1998, steengoed, majolica, 150 x 75 cm (▼) *Thinking of Istanbul*, 1994, keramiek, hout, neon, 210 x 190 cm. Foto's bij dit artikel: Marijke Gémessy

dierenleed, vandalisme, overconsumptie, verdwenen leven. Het zijn haar thema's: 'Ik denk dan in klei en vertaal in klei!' Heel vroeg in haar carrière moest ze, vanwege stadsvernieuwing, verhuizen. Ze ontdekte scherven van servies onder de fundering van het huis. Ze gebruikte deze in meerdere objecten: 'Zo kan een compleet verdwenen leven weer zichtbaar worden. De geschiedenis van zo'n stuk keramiek is er niet voor niets.' Zo ziet ze in veel opgeraapte objecten een waarde die getoond moet worden: 'Iedere scherf verdient hommage.' De verhuizing zelf werd vertaald in een installatie. De planken uit het oude huis werden met geel kleislib bewerkt en het geheel geeft een 'berookt' inkijkje. Je ziet dat [Edward Kienholz](#) haar mede heeft geïnspireerd.

Boetseren

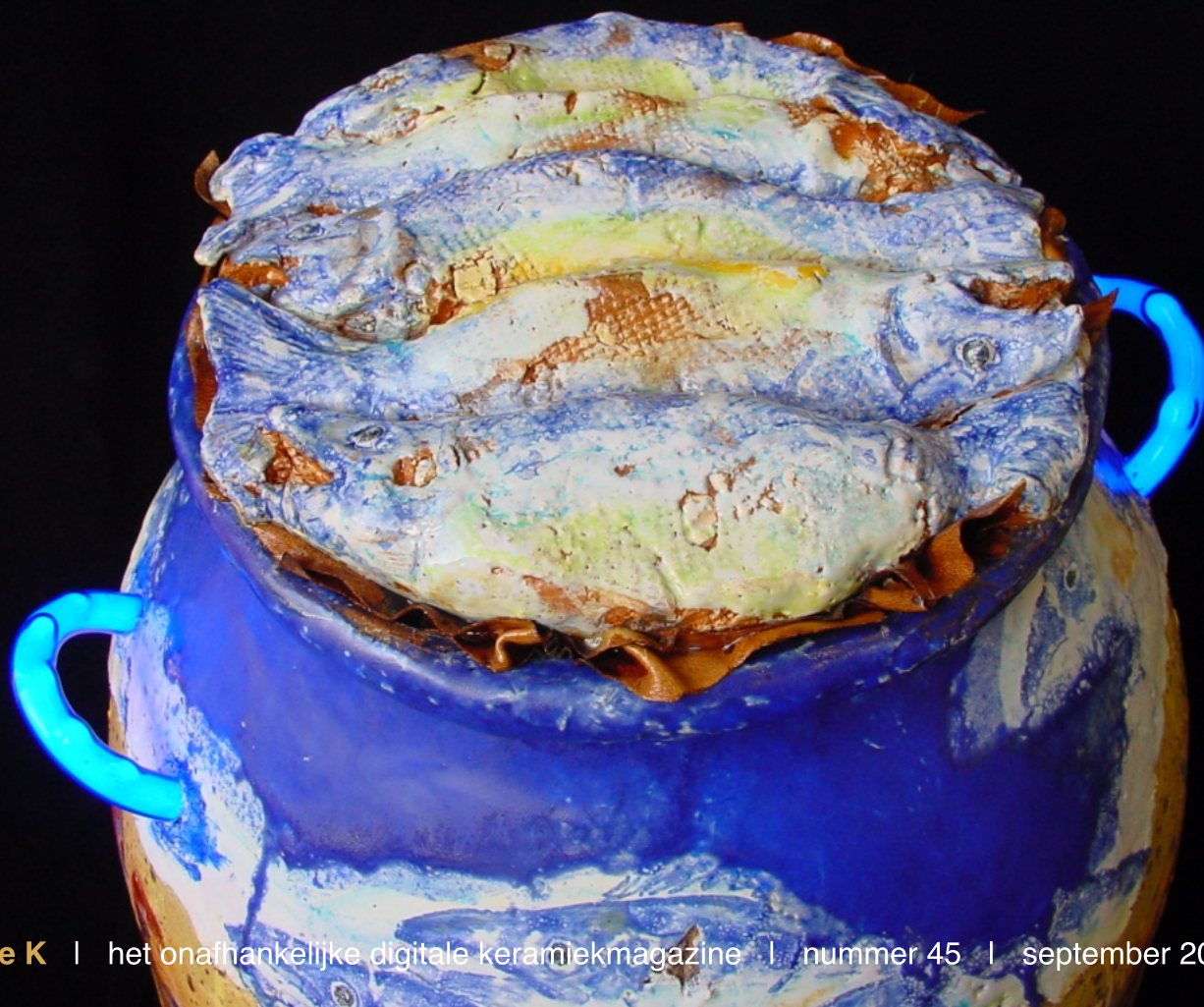
'Maar boetseren is toch wel het mooiste van het vak!' Het geeft de nodige vertraging in de haast die ze eigenlijk voelt. De klei biedt de mogelijkheid om nonchalant te werken en eerder op te houden. Zo ontstaat een grotere expressie in het

werk. Marijke wil niet alles dicteren, liever laat ze dingen ontstaan. Als ze aan een object werkt, is ze samen met de klei 'en dat is het meest verrukkelijk!' Ze heeft buitenlandse werkperiodes op haar naam, onder andere in Turkije en Tsjechië; daar werkte ze met turkoois glazuur en porselein. Een van de objecten die ze maakte, is een Etruskisch bed, dat eeuwenoud aandoet, maar vertaald is naar het heden. Het is de geschiedenis die zo'n object een ziel geeft en er zit ook een voelbaar drama aan vast.

Neon

Toen Marijke een keramische kruik zijn afgebroken handvatten wilde teruggeven, is neon ontstaan. Het effect van oud en nieuw, samen in een beeld, was verbluffend. Ze moest dit verder uitgewerken en er kwam een expositie met 21 varianten van deze kruik. Recent werk heeft ook nog vaak neon. Je kunt het zien als een brug tussen de werelden van heden en verleden. De kruiken lijken een wederopstanding te hebben ondergaan.

▼ *De vis wordt duur betaald* (detail), 2004, keramiek, hout, majolica, neon, 47 x 30 cm. Op de volgende pagina: (▲) *De Nederlandse geeuw*, 2007 (▼) *De gouden kooi*, 2008, keramiek, metaal, neon, 39 x 29 x 29 cm

▲ **Rhino 08083**, 2014, keramiek, goudluster, 42 x 35 cm

Op de volgende pagina: (▲) **Rhino 597**, 2017, keramiek, majolica, goudluster, neon, 40 x 31 x 28 cm (▼) **Pink pup**, 2016, steengoed, goudluster, 86 x 30 cm

Dierenleed

Ook dierenleed is een van Marijkes onderwerpen. Ze werd gegrepen door het verhaal over de neushoorn en het vreselijke leed wat deze dieren wordt aangedaan. De hoorn is drie keer zijn gewicht in goud waard en er is, vooral in Azië, een bloeiende handel in. Het hoornpoeder zou de potentie verhogen en kanker genezen, 'terwijl je de keratine ook kunt binnenkrijgen met nagelbijten.' Deze wetenschap geeft, als je naar zo'n mooi dier kijkt, de boost om er wat mee te doen. Marijke geeft het drama feestelijke kleuren en het dier menselijke oogjes. Zo wordt het beest koddig en vol humor. Ook andere dieren, zoals het varken, het konijn en de kip, worden aangepakt in soortgelijke setting. Alles heeft die aantrekkelijke, grappige kant, maar je begrijpt snel de ernst er onder: de diepere laag van bloed en pijn. Zulke thema's moeten aan alle kanten belicht worden en dat maakt ze voor haar aantrekkelijke obsessies.

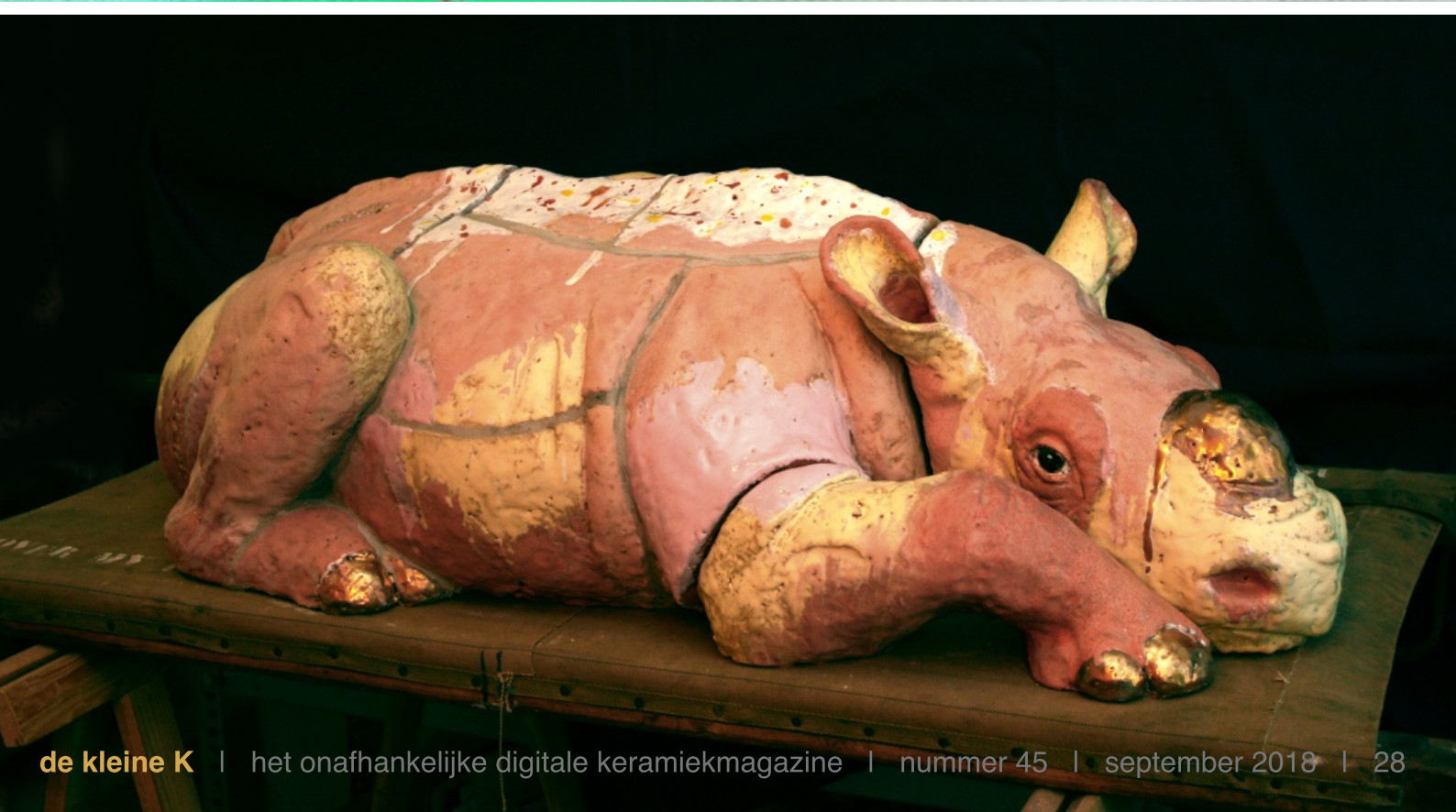
Voorbij

De vrolijk gekleurde oppervlakken van het werk trekken je naar binnen, het verleden in, maar het heden haalt je al snel in en zet je terug op de scherven van je eigen bestaan. Alles gaat voorbij, maar keramiek blijft!

Netty van Osch

Oeuvrecatalogus

Op dit moment werkt Gémessy aan een nieuwe tentoonstelling (12 januari t/m 3 februari 2019, Pulchri Studio, Lange Voorhout 15, Den Haag). In april 2019 (ze wordt dan 75) komt er een boek uit over haar hele oeuvre. Tot nu toe zijn al 455 werken getraceerd, onder andere monumentale werken in de publieke ruimte.

Meer dan klei

Nieuw: onze catalogi Biscuit en mallen, Ovens en Penselen

Biscuit en mallen

Informatie en prijzen
2018

Ovens

Informatie en prijzen
2018

Penselen

Informatie en prijzen
2018

Nieuwe foto's en betere, overzichtelijkere lay-out per categorie

Er komen er nog meer. Download van onze website of haal een geprinte versie af in de winkel

Oudeweg 153 – 2031 CC Haarlem
023 - 5424416 – info@keramikos.nl – www.keramikos.nl
Dinsdag t/m vrijdag 08.30 - 17.00
Zaterdag 09.00 - 16.00

Yee Sookyung, *Translated Vase*, 2015

*Sin-ying Ho, **Temptation: Life of goods No.1***

LA CÉRAMIQUE

KERAMIEKCURSUSSEN IN FRANKRIJK

Leren en genieten in Cordes sur Ciel of La Borne
Werken onder leiding van professionele keramisten

In 2018 onder andere:

Monika Debus - Zoutglazuur bij lage temperatuur
Pep Gomez - Decoraties op steengoed
Fernand Everaert - Terra sigillata
Fritz Rossmann - Porselein
Richard Dewar - Zoutglazuur
Shozo Michikawa - Klei op z'n Japans

Klik hier
voor deze en veel meer cursussen
of kijk op www.laceramique.com | +33 (0)563537297

 Nederlandse
Keramiekopleiding

KRIJG EEN KICK VAN KERAMIEK!

Wij zijn hét opleidingsinstituut voor professionele cursussen en masterclasses! Voor zowel de beginnende als de gevorderde keramist...

Het complete cursusaanbod en het inschrijvingsformulier staan op onze website!

Nederlandse Keramiekopleiding

Winterdijk 4a, Gouda
0182 - 515 274
www.keramiekopleiding.nl

Bijna 6000 abonnees bereiken? **Adverteer** in de kleine **K**

DIT IS EEN REGELADVERTENTIE. Dus zonder plaatjes. En dus goedkoper: maar € 1,50 / regel. Naar wens uitgevoerd: met **kleur**, **cursief** of **vet**. **EEN GROTE KOP KOST NIETS EXTRA!** Er gaan dan wel minder tekens op een regel... Dit jaar de eerste plaatsing gratis! Deze advertentie kost € 10,50. [Klik](#) om contact op te nemen.

Advertentiemateriaal voor het volgende nummer graag aanleveren voor 15 september

Te koop

keramiekatelier + 2 geschakelde huizen.
Zie funda.nl: Mussel, Zaadstukken 2

Kleispul

klei, gereedschappen,
grondstoffen, glazuren
Musselweg 119, Mussel
www.kleispul.nl

PERSOONLIJKE BEGELEIDING BIJ KERAMIEK PROJECTEN

CURSUS EN WORKSHOPS: CERAMIC LAB & RESEARCH

WAT:

POST ACADEMISCHE STUDIE PROJECTEN,
WORKSHOPS, SPECIALS & CURSUSSEN

VOOR wie:

- POST ACADEMISCHE KUNST & DESIGN STUDENTEN
- KERAMISTEN
- ONTWERPERS
- MAKERS
- KUNSTENAARS

BEGELEIDER & COACH: OLAF STEVENS

HBO DOCENT, INDUSTRIEEL ONTWERPER & KERAMIST

WAAR: CHV ACADEMY

NOORDKADE VEGHEL

WANNEER: VANAF 13 SEPTEMBER NA AANMELDING

DE FACILITEITEN:

PHOENIX CULTUUR / CHV ACADEMY

HET BEST GEOUTILLEERDE, PRETTIGSTE EN
VRIJ TOEGANKELIJKE KERAMISCH WERKCENTRUM
VAN NEDERLAND

INFO: 06 54910893 of 030709@olafstevens.com

[Informatie & Aanmelden](#)

The background of the poster features two ceramic pots. The upper pot is blue with a pattern of white dots and has a handle with blue and white stripes. The lower pot is red with a pattern of green dots and has a handle with red and white stripes. Both pots have a textured, porous appearance.

Internationale Pottenbakkersmarkt Milsbeek

KERAMISTO

15 en 16 september 2018

Recreatiegebied De Mookerplas Plasmolen

www.keramisto.nl

de Hazelaar ART SUPPLIES

gereedschap & materiaal voor beeldhouw- en restauratietechnieken
www.hazelaar.nl - info@hazelaar.nl - t. 035 6012825 - pimpelmees 1 - SOEST

Nieuw: Magma Academy klei

De Hazelaar Art Supplies heeft een nieuwe MAGMA klei ontwikkeld: de MAGMA ACADEMY klei. Deze kleisoorten zijn erg interessant vanwege de hoge kwaliteit, maar zeker ook om hun gunstige prijs! Ze zijn verkrijgbaar in 5 verschillende types en worden geleverd in de welbekende broden van 10 kg, verpakt in plastic.

De prijzen (exclusief btw):

Per pak: € 5,75

Bij afname van 10 - 49 pakken -/- 10% = € 5,18
Bij afname van 50 - 99 pakken -/- 15% = € 4,88
Bij afname vanaf 100 pakken -/- 20% = € 4,59

De types:

MA 1470, witbakkend, geen chamotte, 1000-1260 °C
MA 1230, witbakkend, 25% chamotte 0-0,5 mm, 1000-1280 °C
MA 1250, roodbakkend, 25% chamotte 0-0,5 mm, 1000-1200 °C
MA 1300, witbakkend, 40% chamotte 0,5-2,0 mm, 1000-1280 °C
MA 1320, roodbakkend, 40% chamotte 0,5-2,0 mm, 1000-1280 °C

Nieuw in ons assortiment zijn ook 2 soorten gietklei in rood- en in zwartbakkend. Voor vragen kunt u altijd contact opnemen, wij denken graag met u mee.

Mis geen nieuwe films
van de kleine **K!**

Abonneer je op het
Youtube-kanaal

PHOENIX CULTUUR / CHV ACADEMY
NOORDKADE VEGHEL

WAT:

CURSUS DRAAIEN

DINSDAGMIDDAG EN DINSDAGAVOND

VOOR:

BEGINNERS EN GEVORDERDEN

WAAR:

NOORDKADE VEGHEL

WANNEER: VANAF 11 SEPTEMBER
EN NA AANMELDING

DE FACILITEITEN:

PHOENIX CULTUUR / CHV ACADEMY

HET BEST GEOUTILLEERDE, PRETTIGSTE EN
VRIJ TOEGANKELIJKE KERAMISCH WERKCENTRUM
VAN NEDERLAND

INFO: 06 54910893 of 030709@olafstevens.com

Informatie & Aanmelden

PHOENIX ZOUTSTOOK SPECIAL 5-6-7 OKTOBER 2018

Met keramiek filmdag en masterclass door Ruthanne Tudball

De Phoenix Zoutstook Special is een weekend vol ontdekkingen, inspiratie, uitwisseling en ontmoetingen. Deelnemers maken kennis met de mogelijkheden van zoutstook: een eeuwenoude glazuurtechniek waarbij zout op hoge temperatuur gaat ontbinden en reageert met de kwarts in de klei, waardoor er een warme gekleurde glazuurlaag achterblijft. Phoenix Cultuur onderwijst als enige in Nederland de techniek van het zoutstoken en beschikt over een goed ingerichte keramiekwerkplaats met een grote zoutoven.

Phoenix Cultuur beheert tevens de grote zoutverglazde keramiekcollectie van Jan van Houdt († 2011) die sinds 2017 permanent wordt tentoongesteld op de CHV Noordkade in Veghel. Deelnemers worden rondgeleid langs deze collectie en de expositie van de Werkgroep Zoutstook.

De organisatie en begeleiding van dit hele weekend wordt verzorgd door Nirdosh Petra van Heesbeen en Bernadette Stokwielder.

Nirdosh is keramiste, mentor en oud-docente Zoutstook. Bernadette is tevens keramiste en werkzaam als docente Zoutstook bij Phoenix Cultuur.

Er zijn nog enkele plaatsen vrij tijdens de Keramiek filmdag op zaterdag 6 oktober. Op deze dag worden er een viertal films getoond en verzorgt de Engelse keramiste Ruthanne Tudball een lezing en demonstratie. Wegens grote belangstelling is het onderdeel zoutstook niet meer beschikbaar en zit ook de masterclass van Ruthanne Tudball op zondag 7 oktober vol. Op vrijdag 5 oktober wordt er echter een extra masterclass aangeboden! **Wacht dus niet te lang met aanmelden want vol is vol!**

Kijk voor meer informatie & aanmelden op:
www.phoenixcultuur.nl

Knowhow

De expert: Olav Slingerland

Een ontwerper die zijn eigen producten ook maakt. In kleine series, elk product weer net iets anders, elke serie voortbordurend op de vorige en met een herkenbaar vorm- en kleurconcept. Geen massa maar aandacht. Olav Slingerland kan op deze manier in eigen huis heel snel en flexibel produceren.

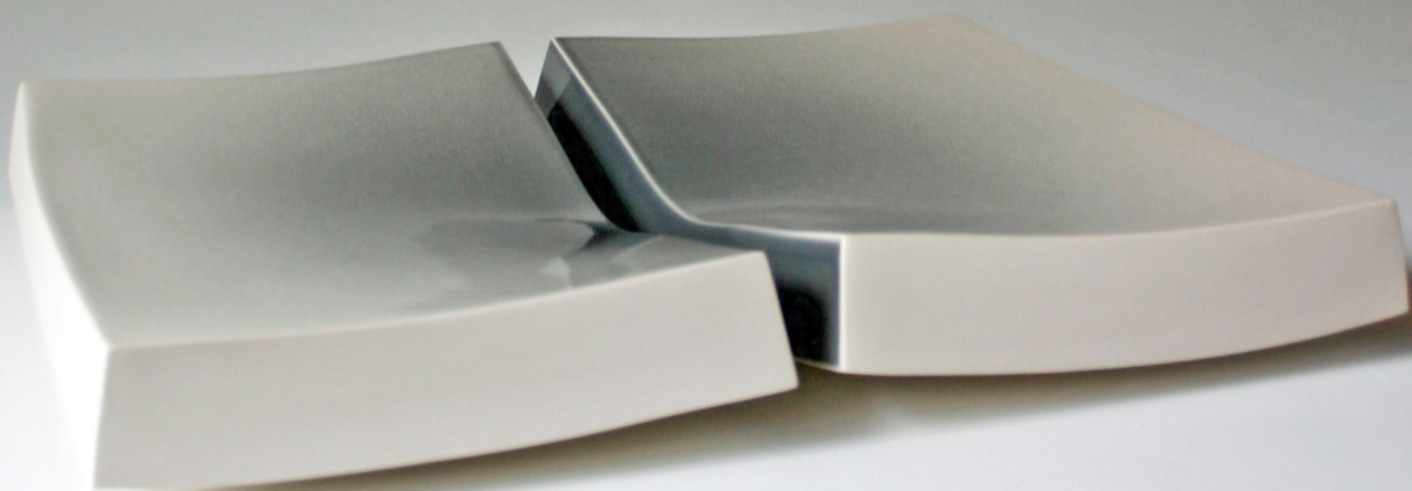
Olav Slingerland (1969) is bekend voor zijn gietwerk: objecten met een mooie tegenstelling tussen hoogglans kleur en mat wit. Hij maakt ze in kleine series en kan zo als het ware unica in serie maken: de vorm is hetzelfde, de kleur en het glazuurverloop maken het verschil. 'Mijn mallen gaan maar kort mee. Ik kan er ongeveer vijftig producten in gieten, daarna zijn ze op. Normaal wordt er een moedermal gemaakt om nieuwe, telkens gelijke mallen te kunnen fabriceren. Maar dat doe ik tegenwoordig nauwelijks meer. Een serie van vijftig is prima, daarna maak

ik nieuwe mallen. Zo kan ik telkens wat variëren en maak zo min of meer unieke producten. Langzamerhand schuif ik steeds meer op naar maatwerk.'

Massa

De manier waarop Olav zijn productie organiseert, houdt hem weg van massaproductie. Die vindt hij maar niets. 'Te vaak is het alleen gericht op het laten draaien van machines. De afstand van de ontwerper tot de uiteindelijke productie is veel te groot. Zijn invloed is uiteindelijk te indirect

▼ **Duo Block.** Op de volgende pagina: **Puntkom**

en te klein. Dat merkte ik, toen ik na mijn studie aan de Design Academy in Eindhoven bij een ontwerpbureau ging werken. Natuurlijk wil ik voor een brede groep mensen dingen maken, maar er moet wel iets eigens inzitten. Het product moet zich op de een of andere manier onderscheiden. Nu heb ik mijn eigen kleine fabriekje. Het is eigenlijk de 3D-printer van twintig jaar geleden, zeg ik wel eens. Een idee is heel snel gerealiseerd: model maken, in gips afgieten en proberen maar. Op die manier is het hier een soort ideeënfabriek.'

Puntkom

Het eerste succes van Olavs benadering kwam ruim twintig jaar geleden met zijn vaas *Piso*, die hij ontwierp voor Cor Unum. Het was het begin van een serie ontwerpen met dezelfde uitgangspunten. Meer successen volgden, zoals de *Bebouwde kom*, een brede witte kom met op de rand kleine gekleurde huisjes. En natuurlijk de *Puntkom*. Eenvoudig vormgegeven, dubbelwandig gegoten en met een gewelfd bovenvlak dat in een punt naar beneden eindigt. 'Vroeger kreeg ik

commentaar dat er niets in past, maar tegenwoordig kijken mensen er toch anders naar. Ja, het is een kunstvoorwerp met ook wat functie.' Een verdere ontwikkeling van het concept is het wandobject of de wandinstallatie. Een mooi voorbeeld daarvan is de *Big Circle*.

Veel werk maakt Olav in opdracht. Zijn vormgeving en techniek zijn daar uitermate geschikt voor. De *Bebouwde kom* is ideaal als relatiegeschenk: aan te passen aan de wensen van de klant. Ook aan speciale projecten doet hij graag mee, zoals vorig jaar *Bord voor je Hof* in Delft (zie de kleine **K** 27) en momenteel een project voor de openbare ruimte.

work uit China

Een paar jaar geleden was Olav artist-in-residence in China. 'Dat is heel bijzonder. Samen zijn met andere kunstenaars en ook hun frustraties zien. Ik dacht altijd: wat ik doe, kan iedereen. En dan zie je dat dat toch beslist anders is. Ik ben degene die de klei eigenlijk niet wil aanraken! China is overigens natuurlijk het land van het porselein. Eigenlijk niets voor mij: mijn gietaar-

▼ *Piso*. Op de volgende pagina: *Big Circle* (detail)

dewerk maakte ik al in het begin extra dik, als reactie op al het flinterdunne porselein waar iedereen mee wil werken. Het geeft stabiliteit en veel mogelijkheden voor wat het ontwerp betreft. Echt Hollands, zo ben ik zelf ook, een echte bouwvakker.'

Een jaar later vond hij in het Chinese Wenzhou de mogelijkheid om samen te werken met ontwerper Zhu Xiaojie. Ze ontwikkelden *wOrk*, een serie gebruiksgoed, en wel van porselein. Bijzonder is, dat de producten een aantal malen na elkaar gegoten zijn in verschillende kleuren. Vrij dik porselein is het dus. De vormen zijn zodanig dat vervorming geen rol speelt: die zit al in het ontwerp. De serie werd gepresenteerd tijdens de Beijing Design Week 2014.

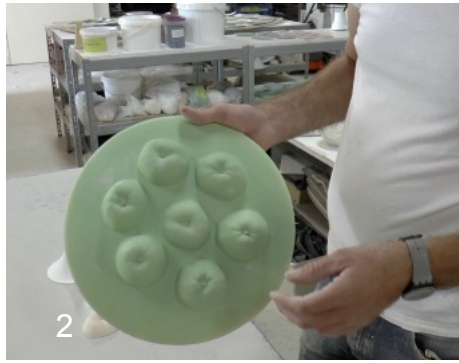
Klik [hier](#) voor de speciaal voor de kleine *K* gemaakte film over het maken van een *Puntkom* door Olav Slingerland

Op de volgende bladzijden laat Olav het productieproces van een *Puntkom* zien.

▲ *Bebouwde kom* ▼ *wOrk* agatestone kommen

1. Ik draai mijn modellen van kunststofschuim. Dat kun je op dezelfde manier draaien als hout. Voordeel is dat het ook wat flexibel is, dat is makkelijker bij het lossen van de mal. Alle mallen maak ik zelf. Dat is het meeste werk. Als de mal eenmaal klaar is, kun je zo met je serie beginnen.

2. Ik kan voor mallen van alles gebruiken. Zo heb ik ooit van appels een fruitschaal gemaakt.

3. Ik maak meestal dubbelwandige producten. Daarvoor gebruik ik een binnen- en een buitenmal. Ik gebruik steeds minder moedermallen. Sowieso maak ik liever geen series groter dan vijftig. En tegenwoordig ga ik steeds meer voor maatwerk, bijvoorbeeld wisselende kleuren en randen.

4-5. Voor ik ga gieten, maak ik altijd een voorraadje gietklei aan. Ik gebruik zakken aardewerkpoeder en maak in één keer drie emmers aan met water. Met de mixer meng ik alles goed door elkaar. Soms wel een uur lang, er mogen absoluut geen klonten inzitten, dan loopt de pomp vast. Ik maak de gietklei ietsje dunner deze keer, dan weet ik zeker dat de pomp goed loopt. Na het mengen controleer ik met mijn hand of er geen klonten meer inzitten.

6-8. Ik maak voor het gieten de mal wat schoon, zodat hij goed sluit. Ik maak hem ook iets nat, zodat het gietstuk wat blijft plakken. Als de mal te droog is, kan het product losraken en in elkaar zakken.

9. Ik vul de mal met een spuit aangesloten op een pomp en houd er voor de zekerheid een zeef tussen. Als de mal vol is, laat ik hem 40 minuten staan. Tussendoor vul ik af en toe wat aan, zodat het niveau hetzelfde blijft.

10. Ik draai de mal om en laat hem langzaam leeglopen.

11

12

11-12. Ik verwijder de bovenkant van het giethuis en laat de mal verder leeglopen. Hij mag niet teveel kloppen, want dan kan het gietstuk meegetrokken worden en zo vervormen.

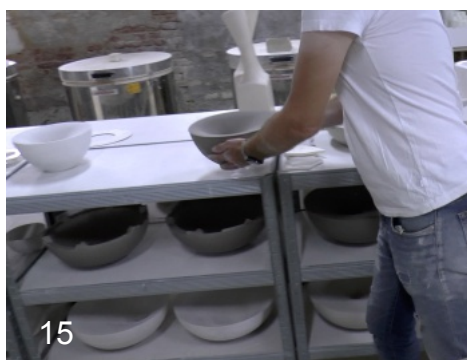
13

14

13. Na een nacht drogen, kan ik het gietstuk lossen.

14. Ik snijd het giethuis eraf.

15

16

15. Dan laat ik het werk minstens drie dagen drogen voor ik het kan poetsen.

16-17. Ik gebruik voor het schuren geen schuurpapier meer, maar een kunststof matje dat je bij de bouwmarkt kunt kopen voor het schuren van gips. Dat is ook flexibeler, dus dat maakt het poetsen makkelijker.

Onder het gietstuk leg ik steeds een dik stuk schuimrubber om te voorkomen dat het stuk beschadigd raakt. Naarmate de mallen ouder worden, worden ze steeds slechter en moet ik steeds meer schuren om een goed resultaat te krijgen.

17

18

18. Ik wissel af met een afbreekmesje.

19. Vervolgens poets ik de laatste krasjes weg met een natte spons. Ook pinholes kan ik op die manier nog dicht duwen. Het is tevens de laatste controle.

19

20

20. Daarna kan het werk meteen de oven in. De biscuit is op 980 °C. Dat is vrij laag, om het werk voldoende poreus te laten. Dan zuigt het oppervlak nog voldoende water op en dat vergemakkelijkt het glazuurspuiten en het kwasten met terra sigillata.

21

22

23

24

25

26

21. Na de biscuitstook kwast ik eerst de witte terra sigillata op de buitenzijde van het object. Dat maakt het net iets zachter dan de rauwe scherf. Ik breng zo'n vijf lagen aan. De terra sigillata moet goed droog zijn voor ik het glazuur aan de binnenzijde spuit.

22. Nu kan ik het object spuiten. Bij een verloop spuit ik nog transparant of een andere kleur. In een proces dat min of meer seriematig is, is het fijn de hand van de maker te laten zien. Dat is iets wat in een grote fabriek niet kan.

23. Ik haal het teveel aan glazuur weg met een droog schuimrubber 'stokje'.

24. Met keukenpapier verwijder ik nog eventuele resten glazuur.

25. Dan kwast ik nog een laag terra sigillata erop. Met deze methode kan ik toch meerdere kleuren tegelijk stoken. De tweede stook is op 1080 °C.

26. Als het stuk uit de oven komt, zie je pas goed de combinatie van glans en mat, en de scherpe aftekening.

27. En dit is het resultaat: *Puntkom*.

27

Objectfoto's: Olav Slingerland
Procesfoto's: Mels Boom
Foto pagina 36: Yna van der Meulen

De grote K

Het nieuwste deel is uit!!

Ook deze nieuwe *grote K* is een bron van inspiratie en knowhow en mag in geen enkel atelier ontbreken.

Belangrijke vragen komen aan de orde: Hoe vind ik mijn eigen weg, mijn eigen stem, mijn eigen manier om me in klei uit te drukken? En als ik die wel al gevonden heb, hoe realiseer ik dan mijn werk? Met welke materialen, technieken en gereedschappen? Bekende en beroemde kunstenaars geven in dit boek hun persoonlijke antwoorden. En geven bovendien inzicht in hun technieken met duidelijke voorbeelden. U kunt ze stap voor stap volgen.

U kunt dit nieuwe deel bestellen in de **webshop** van de *kleine K*.

Het grote K boek 2

HET grote KERAMIEK inspiratie en knowhow BOEK
Mels Boom, 2017, Stichting k+K, 256 pagina's,
A4 (210 x 297 mm), paperback, genaaid, gedrukt op
papier met FSC-merk, kleur, Nederlandstalig,
ISBN 978-90-825430-1-8, € 35,-.

Het is het jaar van de K. De K van Klei, van Keramiek, van Kunst. Maar ook van Kijken, Koesteren, Creatief en Knowhow. Kijk & lees wat er met Klei Kan.
Mels Boom

Reacties op de boeken:

‘Dat is goed nieuws! Die gaan we weer bestellen!’

‘Weer mooi werk geleverd!’

‘Een uitzonderlijk kwalitatief boek dat de keramiek behandelt met eerbied en diversiteit.’

‘Verrassend, interessant, fraai vormgegeven boek. Ben er blij mee!’

‘Ook in dit boek fantastische foto's en achtergrondinformatie. Top!’

‘Een musthave!!! Ik ben er heel blij mee!’

‘Ik vind het ook een prachtig en inspirerend boek. Bedankt eveneens voor de correcte levering.’

‘Mooi boek: ik heb er net heerlijk in zitten lezen.’

‘Dankjewel voor zoveel pracht en weelde.’

‘Fantastisch boek! Kan ik iedereen aanbevelen!’

‘WOW!! The book came in the mail. It is GLORIOUS!’

UITNODIGING

BOEKPRESENTATIE/EXPOSITIE

TUSSENBEELD

01.09 T/M 07.10.2018

Een expositie georganiseerd door **Trudy Kunkeler** naar aanleiding van het boek 'TUSSENBEELD'. Zij heeft drie mede-exposanten uitgenodigd, die in hun werk vergelijkbare uitgangspunten hebben:

- Anne Ausloos (B)
- Eve Ariza (And)
- Jeroen Bechtold (NL)

Boekpresentatie en opening van de expositie vinden plaats op **2 september om 15:00 uur** in DordtYart. De opening wordt verricht door **Piet Augustijn**, oud-conservator hedendaagse kunst Gorcum Museum.

Vanaf zaterdag 1 september t/m zondag 7 oktober is DordtYart ieder weekend geopend van vrijdag t/m zondag: 11:00 - 17:00 uur. Gratis toegang bij de boekpresentatie.

DordtYart / Maasstraat 11 / 3313 CR Dordrecht
www.dordtyart.nl

Meer dan 50 jaar ervaring als betrouwbare leverancier voor de keramist

Officiële invoerder/verdelers van Amaco glazuren

PC-20 Blue Rutile over PC-36 Ironstone

PC-4 Palladium over PC-29 Deep Olive Speckle

PC-28 Frosted Turquoise over PC-59 Deep Firebrick

PC-23 Indigo Float over PC-12 Blue Midnight

Ter Mote 5 - 9850 Nevele
 tel. 0032 (0)9 226 28 26
info@colpaert-ceramic.be
www.colpaertonline.be

Booroxide

Het element borium is een aardmetaal (boorgroep), dat op aarde relatief weinig voorkomt. Het wordt voornamelijk gewonnen uit de mineralen borax (natriumtetraboraat $\text{Na}_2\text{B}_4\text{O}_7 \cdot 10\text{H}_2\text{O}$) en kerniet (gehydrateerd natriumcalciumboraat $\text{Na}_2\text{B}_4\text{O}_6(\text{OH})_2 \cdot 3\text{H}_2\text{O}$). De belangrijkste producenten zijn Turkije en de Verenigde Staten. De meest voorkomende toepassing is die als vloeimiddel en glasvormer bij de productie van glas en keramiek.

Samenstelling

Voor het maken van keramiek worden borax en booroxide (B_2O_3) normaal niet gebruikt, vanwege hun oplosbaarheid (een oplosbare grondstof trekt met het water in de scherf en verandert zo het recept aan de buitenkant van de scherf; bovendien kan het in de emmer kristalliseren en dan verandert het recept ook). In plaats daarvan gebruikt men colemaniet, Gerstley boraat of frittes om booroxide in te voeren. Molecuulmassa 69,6. Geen gloeiverlies.

Klei

In kleimassa's wordt booroxide normaal niet gebruikt.

Glazuur

Als grondstof voor glazuren heeft booroxide een bijzondere werking: het is zowel glasvormer als smeltmiddel. Het heeft grote voordelen: een lage uitzettingscoëfficiënt en een lage oppervlaktespanning (het vloeit gemakkelijk uit). Door zijn lage smeltemperatuur is het een veel gebruikte vervanger voor loodoxide.

Toevoeging van booroxide maakt een glazuur harder en beter bestand tegen mechanische en chemische invloeden.

Zie, omdat booroxide normaal niet in zuivere vorm gebruikt wordt, voor praktische eigenschappen de beschrijving van colemaniet of Gerstley boraat. Vanwege de kans op glazuurfouten bij deze laatste twee grondstoffen is het beter om frittes te gebruiken: onder andere (aard)alkaliboorfritte, boraxfritte, calciumboraatfritte of zinkboraatfritte.

Toevoeging van boorhoudende grondstoffen aan een glazuur dat ook calcium of zink bevat, kan de zogenaamde boorsluier veroorzaken: een blauwgrijze verkleuring.

Kleur

Kleurloos.

Uitzetting

Zeer laag ($0,031 \text{ cm}^6/\text{cm}/^\circ\text{C}$).

Smeltpunt

450 °C.

Veiligheid

Boorverbindingen zijn weinig giftig. Het gebruik van een goed masker is echter bij het werken met fijnkorrelige materialen altijd aan te raden.

Kosten

Niet los te koop (alleen als bestanddeel van borax of boorfritte).

Kalanderen

Een oude techniek om klei te vormen is het kalanderen. Interessant voor het maken van series van dezelfde producten. Het voordeel ten opzichte van gieten is dat de klei zo gebruikt kan worden, zonder toevoegingen, en dat de droogtijd relatief kort is. Maar... je moet wel handig zijn met gips, metaal en hout.

Kalanderen (Engels: jiggering) was een van de technieken die we vroeger op de academie (Design Academy, Eindhoven) moesten leren. En zelf doen natuurlijk. Gipsmallen en profielijzers maken en bovendien een stukje eigen productie draaien.

Het principe is heel eenvoudig. De buitenkant van een hol product wordt gevormd door een gipsmal. De binnenkant door een profielijzer, dat bestaat uit een houten plaat met daarop een ijzeren plaat in de gewenste vorm. Bij niet holle producten zoals borden is het andersom: de buitenkant (onderkant) wordt dan door het profielijzer gevormd. De gipsmal is bevestigd op een draaiplatform, terwijl het profielijzer daar scharnierend boven gemonteerd is.

Bij het maken van een product wordt de gipsmal in de houder op het draaiplatform gezet. Dan zet degene die de machine

bedient de motor aan en het plateau gaat draaien. Meestal liggen er ballen (zachte) klei met het goede gewicht klaar, of de klei wordt in brokken toegevoegd. De bal klei wordt in de draaiende vorm gesmeten, zodat hij zo diep mogelijk landt. Dan wordt het profielijzer langzaam naar beneden getrokken en die drukt de klei naar buiten, tegen de gipsmal. Eventueel overtollige klei wordt vanzelf uit de mal geperst.

Aan het eind van het draaiproces is het nodig om de kleirand met kwast en water glad te maken. Ten slotte kan de mal van de machine genomen worden om het product te laten drogen. Voor de biscuitbak is afwerken meestal nog nodig.

Zien hoe het gaat? Ik heb in China opnames gemaakt van twee werkplaatsen waar gekalanderd werd. Klik op het plaatje hieronder om ze te bekijken.

Foto van de maand

Pottenbakkerij in Ierland, foto: Jeannette Goudsmit

Ook een leuke of mooie of interessante of gekke foto? Stuur hem op om hier te publiceren!

De kleine

Samen weten we méér

De F is weer in de maand. De F van Fe_2O_3 ,
van Functioneel, van Figuratief. Maar ook van
Fouten, Formules, **V**ragen en Fritten.
Formuleer je vraag op het **kleine K** Forum.

Boekbespreking

Tussenbeeld

Trudy Kunkeler (Dordrecht, 1944) is een loper. Rond haar woonplaats Dordrecht, in de Pyreneeën, Jemen. Onderweg kijkt ze door het landschap heen, en ziet schimpering van een ver verleden: een opeenvolging van bergen en oceanen uit de ontstaansgeschiedenis van de wereld. Elementen ervan neemt ze mee in haar eigen werk en creëert er nieuwe architectonische landschappen mee die de tegenstelling tussen natuur en cultuur overstijgen.

Elementsverwisseling noemt ze het, tevens de titel van een van haar series. Een proces van deconstructie en constructie, in een steeds voortdurende stroom, waarmee ze nieuwe herinneringen creëert, als uit een verre toekomst.

Naast sculpturale, monumentale keramiek maakt Kunkeler ook installaties – al dan niet in een ‘echt’ landschap – en foto’s waarin een van haar andere thema’s naar voren komt: materieverschuiving – beelden van vergelijkbare vormen, maar verschillend in materie. Waarmee de elementen die in tijd of ruimte in een voortdurende stroom onderling verwisselbaar zijn, ook wat betreft de materie in elkaar overlopen: van steen naar water naar sneeuw naar lucht...

In 1996 gebruikte Kunkeler voor het eerst de term *Tussenbeeld*, na een studiereis naar de leemarchitectuur in Jemen. Met een hoofd vol indrukken kwam ze terug en maakte beelden waar alles ingepropt zat. Later verwerkte ze elementen ervan in de serie *Elementsverwisseling*. Vanaf dat moment maakte ze bij elke nieuwe serie een beeld dat iets meenam van de vorige en zich ondertussen aan het ontwikkelen was tot iets nieuws: een *Tussenbeeld*.

Niet gehinderd door enige voorkennis omtrent inhoud en doel, viel ik nietsvermoedend in haar nieuwe boek. Met de gedgekozen titel *Tussenbeeld*. Net als haar werk een voortdurende stroom aan beelden, van inspiratiebronnen, schetsen en uitwerkingen. Het een volgt uit het ander. Ertussendoor af en toe een tussenbeeld.

Aangevuld met citaten waarmee ze haar werk verwant voelt, en enkele essays over haar werk. Een monumentaal boek.

Yna van der Meulen

Tussenbeeld / Trudy Kunkeler, uitgave in eigen beheer, 2018, 240 pagina's, gebonden, kleur en zwart-wit, Nederlands-, Engels- en Catalaanstalig, € 39,50 (eventuele verzendkosten in Nederland € 4,25). [Via internet](#) te bestellen of via +31 (0)6 234 17 551.

Naar aanleiding van de publicatie is van 1 september tot en met 7 oktober een tentoonstelling bij DordtYart, Maasstraat 11 in Dordrecht. Open: vrijdag tot en met zondag van 11.00 tot 17.00 uur.

Op zaterdag 2 september is er om 15.00 uur een boekpresentatie.

Boekbespreking

Rond klei

Rond klei
het keramiekboek over
pottendraaien, handopbouw,
glazuren & pottenbakken

Michelle Heylen
Melissa Milis

De Vlaamse pottenbakker Michelle Heylen schreef samen met een van haar cursisten, fotograaf en visual storyteller Melissa Milis, een boek over de basisbeginselen van het werken met klei: *Rond klei / het keramiekboek over pottendraaien, handopbouw, glazuren & pottenbakken*. Aan bod komen: klei als materiaal, het prepareren van de klei, draaien op de draaischijf, enkele handopbouwtechnieken, glazuren en andere decoratiemethoden, stoken én atelierinrichting. Het boek is voor beginners bedoeld en om die reden zullen niet alle technieken zijn opgenomen, zoals het glazuurspuiten. Een uitputtend standaardwerk is het dan ook niet. Maar wel een uitgebreid doeboek waarin de diverse onderwerpen tot in detail en stap voor stap worden beschreven, aangevuld met duidelijke foto's. In technisch opzicht bevat het boek her en der wat onvolkomenheden en de indeling had wat systematischer gekund. Bovendien, hoewel het onderwerp af en toe wel summier aan bod komt, ontbreekt er helaas een hoofdstukje over veiligheid en milieu. Maar de tekst is vlot en enthousiast geschreven – 'Met kleiveel goesting', zoals Michelle zelf in het voorwoord stelt – en werkt aanstekelijk. Uiteraard kan een boek nooit het in levende lijve les krijgen van een 'meester' vervangen, maar voor de beginner zal dit boek zeker interessant zijn voor het verkrijgen van inzicht in allerlei technische achtergronden en het – nog eens – doornemen van alle stappen in de verschillende werkprocessen. Melissa Milis verzorgde de fraaie foto's en daarmee is het ook een inspirerend kijkboek geworden.

Yna van der Meulen

Rond klei / het keramiekboek over pottendraaien, handopbouw, glazuren & pottenbakken, Michelle Heylen en Melissa Milis, foto's Melissa Milis, M-Books / Standaard Uitgeverij, Antwerpen, 2018, 208 pagina's, hardcover, kleur, Nederlandstalig, ISBN 978 90 223 3486 7, € 29,99. Zie ook www.atelierdevonder.be en www.rondklei.be.

Podium

Studio Pottery

Negen vooraanstaande keramisten tonen hun keramiekkunst bij Galerie del Campo. Ze hebben gemeen dat hun keramiek valt onder de noemer gebruiksgoed, functionele keramiek of wat de Engelsen noemen Studio Pottery.

Het zijn bekende namen, onder wie kunstenaars over wie al eerder in *de kleine K* geschreven werd. Zo exposeert Job Heykamp zijn gedraaide vaasvormen met landschapsverbeeldingen. Nirdosh Petra van Heesbeen maakt zowel functionele als sculpturale theepotten. De porseleinen kommen van Yuk Kan Yeung gaan over ontdekkingsreizen. Vladimír Groh (CZ) en Yasuyo Nishida (JP) vormen een echtpaar dat zeer exclusieve functionele schalen, kommen en bекers maakt. De *Nest Bowls & Nest Cups* van Juliette Warmenhoven zijn een serie van vijf keramische kommetjes en kopjes, waarbij de set als een nestje in elkaar past en dan één object vormt. Jolanda Verdegaal gebruikt de texturen van de stenige oppervlakte van de aarde in haar met de draaischijf gemaakte potten. Gert de Rijk

(1945-2009) was een virtuoos op de draaischijf, maar daagde zichzelf ook graag uit met andere technieken. In het werk van Henk Wolvers, uitsluitend porselein, zijn gelaagdheid en beweging de belangrijkste vertrekpunten. En als negende exposant toont Willy van Bussel zijn flinterdun gedraaide porseleinen kommen. De expositie wordt feestelijk geopend op zondag 23 september om 2 uur 's middags door Frits van der Zweep, keramiekverzamelaar.

23 september t/m 4 november

Galerie del Campo

Drijberseweg 12

9418 PW Wijster

Open: zaterdag en zondag 13 - 17

Op de vorige pagina: werk van Vladimír Groh en Yasuyo Nishida ▼ Werk van Henk Wolvers

Cor Unum jubileert

De geschiedenis van Cor Unum is lang en bewogen. Dit jaar bestaat het keramiekhuis 65 jaar. Cor Unum vervaardigt met veel passie en vakmanschap prachtige keramiek van nationaal en internationaal gekende ontwerpers. Cor Unum – letterlijk: één van hart – wordt gedragen door velen: door ambassadeurs en studenten, door ontwerpers en vrijwilligers, door mensen met afstand tot de arbeidsmarkt en door professionals.

Het jubileumjaar van Cor Unum wordt gemarkeerd door een flinke stap vooruit. Zo zal Cor Unum in september 2018 voor zowel haar werkplaats als voor galerie en winkel een nieuw onderkomen vinden in het monumentale pand Pompen & Verlouw in het centrum van 's-Hertogenbosch. Samen met medehuuder MisterDesign (woondesign), restaurant Garage Pompen & Verlouw en DRT Gietvloeren heeft Cor Unum de ambitie en de potentie om hier een hotspot voor design neer te zetten onder de

noemer *Pompen & Verlouw NOW*. Een dynamisch designhuis, op een strategische locatie, dat als scharnierpunt fungeert tussen de binnenstad en de nieuwe wijk Paleiskwartier en daarmee een aantrekkelijke *stepping stone* is tussen historisch en modern 's-Hertogenbosch.

De verhuizing van Cor Unum naar Pompen & Verlouw vormt tevens de basis van nieuwe vormen van samenwerkingen met toonaangevende designers. Rode draad is het thema

▼ Cor Unum makers ◀ Sander en ▶ Toos

Future/History dat zichtbaar is in een nieuwe collectie waarmee Cor Unum al deze stappen markeert. Binnen *Future/History* wordt nieuw werk gepresenteerd van Floris Hovers, Bas van Beek, Mae Engelgeer, Kranen/Gille, Maarten Baas, Visser & Meijwaard, Kiki van Eijk, Joost van Bleiswijk en Claudy Jongstra.

De nieuwe locatie van Cor Unum biedt nog meer ruimte om te tonen op welke wijze hoogwaardige keramiek tot stand komt. En kwam! In de vorm van een *Verhalenwand* kunnen bezoekers de geschiedenis van keramiek, van Cor Unum en van de (internationale) designwereld bekijken. Het verhaal van klei wordt zichtbaar door proefjes, resultaten van onderzoeken en producten uit verleden en heden. Onder het motto *proud people, tough design* laat Cor Unum verder in Pompen & Verlouw aan iedere bezoeker zien hoe de producten tot stand komen. Iedereen kan het ambacht beleven in de vorm van een bezoek aan de werkplaats of de winkel. Ook voor groepsontvangsten worden aantrekkelijke programma's ontwikkeld, zoals rondleidingen of arrangementen in samenwerking met bijvoor-

beeld het Designmuseum Den Bosch. Vooraanstaande designers waarmee Cor Unum samenwerkt, verzorgen regelmatig lezingen en thema-exposities. En eigenlijk elke dag houdt Cor Unum open huis.

Proud people, tough design

Cor Unum wordt gezien als dé Nederlandse parel van de keramische industrie. Veel heden-daagse ontwerpers hebben de afgelopen jaren in samenwerking met Cor Unum het internationale designplatform betreden. Ontwerp en ambacht gaan hand in hand en vormen samen de basis van nieuwe industriële productietechnieken. De mensen van Cor Unum delen één gemeenschappelijk ideaal: iedereen verdient een plaats, iedereen heeft een talent en iedereen kan eraan bijdragen de wereld iets mooier te maken. De manier waarop Cor Unum dit al 65 jaar doet, wordt op de nieuwe locatie nog duidelijker zichtbaar. Cor Unum blijft daarbij de samenwerking met anderen zoeken door op originele wijze de boer op te gaan, door ontwerpers te prikkelen tot nieuwe producten en door een gesmeerde organisatie op te zetten waar

▼ Bekende ontwerpers werken voor Cor Unum: v.l.n.r. Johannes Gille, Tom Boekema, Floris Wubbe, Floris Hovers, Lotte Landsheer, Jos Kranen, Alessandro Mendini, Stefanie van Keisteren, Jeroen Wand, Maarten Baas, David Derksen en Mae Engelgeer

Geestelijk vader van keramiekatelier Cor Unum was ► Zweitse Landsheer (1928-2010), een bevoegen keramisch ontwerper die ook een groter (maatschappelijk) belang wilde dienen. Dit was reden om zijn functie als docent aan de Bossche Kunstacademie vaarwel te zeggen en de leiding van Cor Unum op zich te nemen. Het grotere maatschappelijk belang van Cor Unum was destijds gelegen in haar functie als sociale werkplaats: Cor Unum verschaftte vanaf het prille begin een veilige en waardevolle werkplek aan mensen met afstand tot de arbeidsmarkt. Hierbij is altijd uitgangspunt geweest dat men niet dacht in beperkingen, maar juist in de wetenschap dat elk mens minstens één uniek talent heeft waarin hij of zij zich kan bewaken. Zweitse wist te ontwerpen naar de mogelijkheden van de mens.

Klei blijkt in dit verband niet alleen een grondstof waarop de vier elementen – water, aarde, lucht en vuur – van toepassing zijn. Het biedt ook een prachtige metafoor voor de unieke bedrijfscultuur van Cor Unum: klei is van zichzelf immers een kwetsbaar materiaal, maar leidt – in de juiste samenstelling en met geconcentreerde aandacht – tot een uitermate duurzaam product waar ontwerpers, medewerkers en klanten bijzonder veel creativiteit, trots en inspiratie aan ontleen.

vrijwilligers, professionals, mensen met achterstand tot de arbeidsmarkt, studenten en ontwerpers worden gevormd tot een professioneel collectief dat het keramisch ambacht voor de toekomst waarborgt, de toekomst van keramiek veelbelovend maakt en de rol van 's-Hertogenbosch als keramiekstad levend houdt.

[Cor Unum Contemporary Ceramics](#)

Vughterstraat 270
5211 GR 's-Hertogenbosch

U kunt Cor Unum Contemporary Ceramics bezoeken op 22 en 23 september (11 - 18 uur) tijdens de atelierroute 's-Hertogenbosch.

Vanaf 27 september kunt u elke dag (maandag t/m zaterdag) terecht op de nieuwe plek van Cor Unum, met prachtige winkel en werkplaats.

Tijdens een rondleiding kunt u dan zien hoe alles gemaakt wordt. U kunt ook een afspraak maken voor rondleidingen met groepen om het ambacht onder begeleiding te zien.

Op 29 en 30 september (11 - 18 uur) houdt Cor Unum het openingsweekend. Heel Pompen & Verlouw gaat dan open. De hele buurt (Cultuurpoort 's-Hertogenbosch) sluit zich daarbij aan.

Van 20 t/m 28 oktober (11 - 18 uur) is Cor Unum aanwezig op de Dutch Design Week: Hurksestraat 19, plan B, 5652 AH Eindhoven.

Op 23 en 24 november (10 - 17.30 uur) zijn er open dagen in het atelier.

Kijk op de [website](#) voor meer informatie.

2e Porselein Biënnale Meissen

Een keur aan hedendaags porselein is nog tot en met 4 november te zien in de Albrechtsburcht Meissen. In de 18e eeuw werd dit oudste residentiële kasteel in Duitsland door zijn afgesloten ligging hoog boven de stad aan de Elbe dé verstopplaats bij uitstek voor het geheim van porselein.

In de Albrechtsburcht van Meissen, waar de geschiedenis van het Europese porselein in 1710 begon, vindt voor de tweede maal een biënnale plaats van hedendaagse porseleinkunst. Daar huisde destijds de eerste porseleinfabriek nadat goudzoeker Böttger op last van August de Sterke, die gefascineerd was door het Chinese porselein, het witte goud (opnieuw) had uitgevonden.

In de door langdurige zomerhitte opgewarmde bovenzaal van de burcht staat onder de gewelven een ijskoud aandoende *Iglo* van Carolin Wachter (DE) solitair in de ruimte, net als iglo's in het

poolgebied. De zonder opening opeengestapelde porseleinen blokken geven spanning aan een onzichtbare ruimte binnenin. Beneden gekomen, betreed ik een zaal die helemaal gevuld is met verstilde, grafisch aandoende, witte *Whispering Bottles* van Christiane Toewe (DE). Ze raken pas in reactie op geluid wisselend van binnenuit verlicht en communiceren zo met de toeschouwer. In een andere zaal zijn witte werken van meerdere kunstenaars gecombineerd. De uiterst precies met een naald ingekerfde, handgedraaide, bladvormige vazen van Jong-min Lee (KR) springen in het oog, naast de strak gegoten en

▼ ◀ Maria ten Kortenaar, *Flowerbombs*, foto: Marie-Josée Comello ▼ ▶ Christiane Toewe, *Whispering Bottles*, foto: Jürgen Schabel ▼ ▼ ◀ Marie-Josée Comello, *There is nothing wrong with walking on roses*, foto: Marie-Josée Comello ▼ ▼ ▶ Guy Van Leemput, *Big Mind Circles*, foto: Tineke van Gils

daarna ongedwongen vervormde tactiele kussenachtige cilinderblokken van Sang-kyoung Lee (KR). Ik herinner me de foto's uit een vorige *kleine K*. In het tegenlicht voor de ramen staan enkele volmaakt transparante schalen van Guy Van Leemput (BE). Zijn schaal *Big Mind Circles* met ingenieus verstrengelde repeterende lijnen komt op mij over als een mantra; hij speelt een spel met het in de vitrine weerspiegelende harde ruitpatroon van het Albrechtsburger vensterglas. In de kleine kapel lijkt het porselein vlees geworden in de installatie *There is nothing wrong with walking on roses* van Marie-Josée Comello (NL). Talloze fragmenten liggen in deze tijdloze ruimte op devote wijze willekeurig, maar tegelijk ook consciëntieus aaneengeschaald. Ze roepen vragen op naar wat ontbreekt of zich in de tussenruimten schuilhoudt. Uitbundig fleurige *Flowerbombs* van Maria ten Kortenaar (NL) staan in een zaal met meer kleurrijk werk en tonen hoe Maria met zichtbare naden harmonie aan disharmonie toch naadloos verbindt. Als laatste van de Nederlandse kunstenaars ben ook ik met mijn theepotten in de Albrechtsburcht de koning te rijk. Geen op porselein beluste Keurvorst van Saksen die ons dit nog kan afnemen.

Bleef de eerste biënnale beperkt tot kunstenaars uit Duitsland en een enkele van daarbuiten, de tweede biënnale brengt porseleinkunstenaars bijeen uit België, Denemarken, Duitsland, Italië, Korea, Nederland, Oekraïne, Oostenrijk, Polen, Rusland, Tsjechië, Turkije en Zwitserland.

Voor de dertig geselecteerden, evenals voor porseleinkunstenaar Olaf Fieber die met zijn *Meissener Künstlergruppe: Weisser Elefant* de motor achter de biënnale is, geldt de Albrechtsburcht in Meissen als het mekka van het witte goud. Dat was voor onderzoeker Böttger destijds wel anders.

Tineke van Gils

De 2e Porselein Biënnale Meissen is nog te bezoeken tot en met 4 november.

[Albrechtsburg Meissen](#), Domplatz 1, 01662 Meissen, Duitsland, +49(0)352147070.
Open: dagelijks 10 - 18 uur.

◀ Carolin Wachter, *Iglo*, foto: Carolin Wachter ▶ Tineke van Gils, *East West Teapots*, foto: Marie-Josée Comello
Op de volgende pagina: De burcht, foto: Tineke van Gils

Johan Tahon, *Monk*, 2016-2017, geglazuurde keramiek, hoogte +/- 160 cm. Foto: G.J. van Rooij

Johan Tahon: Monk

Op de tweede verdieping van het Prinsessehof is het figuratieve werk van de toonaangevende Vlaamse beeldhouwer Johan Tahon (1965) te zien. De kunstenaar toont contemplatieve figuren en *albarelli* (apothekerspotten), aangevuld met kleinsculptuur, atelierschetsen en studiemateriaal. Het is Tahons eerste museale solotentoonstelling met keramisch werk.

t/m 25 november
Keramiekmuseum Prinsessehof
Grote Kerkstraat 11
8911 DZ Leeuwarden
Open: dinsdag t/m zondag 11 - 17

lees
meer

Drie tafelklokken. Voor: Plateelfabriek Rozenburg, Den Haag, 1897. Gemeentemuseum Den Haag. Midden: Wed. Brantjes & Co, Purmerend, circa 1900. Collectie Meentwijk. Achter: Plateelbakkerij Zuid-Holland, Gouda, circa 1900, Keramiekmuseum Prinsessehof

Made in Holland

Keramiekmuseum Prinsessehof in Leeuwarden presenteert een spraakmakende tentoonstelling over vier Nederlandse succesverhalen: Delfts blauw, Maastrichts aardewerk, art-nouveauseramik en Dutch Design. Geïnspireerd door buitenlandse technieken en stijlen wisten fabrikanten telkens weer tot nieuwe producten te komen en deze succesvol te maken. Imposante bloempiramides, kleurrijk boerenbont, populair Gouds plateel en het eigentijdse servies van Scholten & Baijings vertellen hoe Nederland een wereldspeler werd op het gebied van keramiek.

t/m 30 juni 2019
Keramiekmuseum Prinsessehof
Grote Kerkstraat 11
8911 DZ Leeuwarden
Open: dinsdag t/m zondag 11 - 17

lees
meer

Tattoo & Ceramics

Tattoo artists en keramisten hebben veel gemeen. Beide beoefenen ze eeuwenoude ambachten. Van Europa tot Azië zijn tatoeages én keramiek hooggewaardeerde kunstvormen. Ze hebben meer overeenkomsten dan je denkt. Een foutje is snel gemaakt en moeilijk te corrigeren, soms zelfs onmogelijk. Tatoeages zijn in principe voor altijd, en dat geldt eigenlijk ook voor keramiek. Beide worden een heel leven lang gekoesterd.

Tattoo & Ceramics brengt deze twee ambachten samen. Toonaangevende tattoo artists werken met een nieuwe ondergrond: porselein. Ze passen hun expertise toe bij het bewerken van een aantal serviezen. De resultaten zijn sinds 2 juni 2018 te zien in Keramiekmuseum Princessehof.

t/m 28 oktober
Keramiekmuseum Princessehof
Grote Kerkstraat 11
8911 DZ Leeuwarden
Open: dinsdag t/m zondag 11 - 17

lees
meer

Floris Wubben, Pressed Ceramic Vases, made from stoneware, 2012

Design#3

In deze solotentoonstelling presenteert ontwerper Floris Wubben (1983) zijn nieuwe werken, die gemaakt zijn met een zelfontworpen machine. Door kracht uit te oefenen op de machine, drukt Wubben zijn stempel op het eindresultaat en is ieder object uniek. De ontwerper geeft vorm aan functionele objecten die door zijn artistieke behandeling meer doen denken aan sculpturen dan aan design.

t/m 25 november
Keramiekmuseum Princessehof
Grote Kerkstraat 11
8911 DZ Leeuwarden
Open: dinsdag t/m zondag 11 - 17

lees
meer

Rob van Bergen

De borstbeelden van Rob van Bergen onderscheiden zich door de combinatie van ongeglazuurde witte klei met andere materialen. Hij verwerkt onder andere gedroogde blaadjes, zaden, zijde, knopen, galon, touw en gebruiksvoorwerpen van textiel uit Oezbekistan. Van Bergen boetseert graag terug in de tijd. Hij laat zich inspireren door dat wat hij mooi vindt, zoals de renaissance, opera en kostuumfilms. Hij maakt daarom zowel verstilde en ingekeerde beelden met een neutrale uitdrukking, als beelden met een uitgesproken en soms uitbundige mimiek en kleding. Het is een samenbrengen van alle gebruikte materialen en technieken van dertig jaar kunstenaarschap.

t/m 10 september

Museum Hindeloopen

Dijkweg 1

8713 KD Hindeloopen

Open: maandag t/m zaterdag 11 - 17

zondag 13.30 - 17

lees
meer

Johan Creten - Naked Roots

Met de tentoonstelling *Naked Roots* toont Museum Beelden aan Zee de eerste Nederlandse solotentoonstelling van Johan Creten. Zijn beelden zijn fraai om te zien, maar hun betekenis gaat niet altijd over rozen. Machtsverhoudingen, seksuele discriminatie en sociaal-politieke problemen zijn thema's die veelal verborgen zitten achter de schoonheid van Creten's werk. Zijn sculpturen bevinden zich in een wereld tussen erotische dromen en brute lichamelijkeheid. Bronzen, keramiek gehuld in glanzend goud of felgekleurd glazuur en enkele historische kunstobjecten uit Creten's eigen collectie veranderen het museum in een zinnenprikkelende Wunderkammer.

t/m 23 september

Museum Beelden aan Zee

Harteveltstraat 1

2586 EL Den Haag

Open: dinsdag t/m zondag 10 - 17

lees
meer

Dozen

Dozen zijn altijd een dankbaar, maar ook lastig onderwerp. Een doos bestaat nu eenmaal uit twee delen. Het is de kunst om die twee passend op elkaar te krijgen en te houden en ze niet aan elkaar te laten vastbakken.

Sommige keramisten hebben het maken van dozen tot hun specialiteit verheven, zoals Claude Champy, die met zijn *boîtes secrètes* – geheimdozen – bekend is geworden.

In deze expo is een aantal Duitse keramisten met deze specialiteit samengebracht: Corinna Petra Friedrich, Sebastian Scheid, Andreas Münz, Sabine Schneider Pungs en de in Jena verblijvende Catalaanse kunstenaar Jorge Mendez Canalias. Daarnaast zijn er uit Engeland Daniel Boyle en Roger Lewis, uit Nederland Job Heykamp en uit India Adil Writer.

9 september t/m 3 november

Loes & Reinier International Ceramics

Korte Assenstraat 15

7411 JP Deventer

Open: donderdag en vrijdag 11 - 18

zaterdag 11 - 17

lees
meer

2e Porselein Biënnale/Meissen

In de Albrechtsburcht Meissen vindt voor de tweede maal de Internationale Porselein Biënnale/Meissen plaats. De historische burcht op de slotberg van Meissen, waar in 1710 na de ontdekking van het witte goud, de eerste porseleinfabriek van Europa werd gevestigd, wordt gedurende enkele maanden een toonkamer voor hedendaagse porseleinkunst uit Saksen, Duitsland, Europa en de wereld, aldus de website van de biënnale. Van de 31 geselecteerde kunstenaars noemen we hier uit Nederland: Marie-Josée Comello, Maria ten Kortenaar en Tineke van Gils, en uit België: Guy Van Leemput.

t/m 4 november

Albrechtsburg Meissen

Domplatz 1

01662 Meissen, Duitsland

Open: dagelijks 10 - 18

lees
meer

Beating around the Bush, installation view Johan Tahon, foto Peter Cox

Wir überleben das Licht

In deze tentoonstelling zijn nieuwe en bestaande werken van Johan Tahon (Menen, België, 1965) te zien. Zijn monumentale sculpturen zijn opgebouwd uit een combinatie van verschillende materialen: gips met keramiek, keramiek met brons, brons met gips. Tahon houdt van de combinatie van tastbaarheid en spiritualiteit, voor hem is die verbinding een noodzakelijke volledigheid.

De Duitse zanger en dichter Till Lindemann, bekend als frontman van de band Rammstein, schreef vijf gedichten geïnspireerd door Tahons werk, die eveneens een plek zullen krijgen in Tahons tentoonstelling in het Bonnefantenmuseum.

*t/m 2 december
Bonnefantenmuseum
Avenue Ceramique 250
6221 KX Maastricht
Open: dinsdag t/m zondag 11 - 17*

lees
meer

Kunst en vakmanschap

Etsen, beeldhouwen en pottenbakken vergen een grote mate van vakmanschap. Het werk van Gert de Rijk, Sofie Hupkens en Reinder Homan munten hierin uit.

Gert de Rijk, overleden in 2009, was een veelzijdig keramist oftewel pottenbakker zoals hij zichzelf noemde. Zijn werk laat zich niet onder één noemer vangen. In de loop der jaren ontwikkelde hij een eigen stijl en techniek met vormen en glazuren. Hij maakte zowel gedraaide als met de hand gemaakte vormen die in latere jaren uitbundig beschilderd werden met pigmenten. De etsen van Reinder Homan zijn een afspiegeling van de natuur. Reinder heeft liefde en respect voor de natuur en weet deze op een uiterst minutieuze wijze vorm te geven. Zo worden bomen, beekdalen, bloemen en bermen een gedroomde werkelijkheid.

Het werk van Sofie Hupkens, beeldhouwer, wordt sterk bepaald door de wisselwerking van haar zuivere waarneming en de essentie van de dingen. De mens staat veelal centraal in haar bronzen beelden, die niet te vatten zijn onder figuratief of abstract: het is een combinatie van beiden.

*t/m 9 september
Galerie del Campo
Drijberseweg 12
9418 PW Wijster
Open: zaterdag en zondag 13 - 17*

lees
meer

Geert Lap

Museum Boijmans Van Beuningen laat een presentatie zien van de recent overleden keramist Geert Lap. Het zijn werken uit eigen collectie. Lap (1951–2017) volgt zijn opleiding grotendeels aan de Rietveld Academie in Amsterdam onder leiding van de keramist Jan van der Vaart. Hij studeert af met de gerenommeerde keramisten Babs Haenen, Barbara Nanning en Irene Vonck. Hoewel elke keramist zijn eigen pad volgt, is het werk van Lap niet in een trend of tijdgeest te plaatsen en neemt het een bijzondere plek in de keramiekgeschiedenis in. Zijn werk straalt een ongekennde sereniteit, eenvoud en harmonie uit. In zijn werk streeft hij een uitzonderlijke perfectie na. De vorm die hij in gedachten heeft, moet precies zo uitgevoerd worden. Het resultaat telt en niets wordt aan het toeval overgelaten. In het werk versterkt de juiste kleur de vorm. In zijn streven naar perfectie ontwikkelt hij een eigen vocabulaire en kleursysteem. Het werk *Kleurendriehoek*, te zien in de tentoonstelling, is dan ook een van de belangrijkste werken uit zijn oeuvre.

t/m 13 januari 2019
Museum Boijmans Van Beuningen
Museumpark 18-20
3015 CX Rotterdam
Open: dinsdag t/m zondag 11 - 17

lees
meer

Zomerexpositie

In een Engelse tuin van zeven hectare met grote gazons, kleine intieme tuinen, zeven vijvers, bospaden, allerlei bijzondere bomen en planten, tonen elke zomer meer dan 30 kunstenaars hun mooiste werken. Grote beelden in de open ruimtes, kleinere beelden in de meer verscholen delen van de tuin. Het aanbod van de kunst is breed, diverse materialen, abstract en figuratief, lichtvoetig en contemplatief. Bankjes om uit te rusten, voor een goed gesprek of om je heen te kijken.

In de galerie zijn kleinere beelden, keramiek, schilderijen en sieraden te zien.

t/m 30 september
Beelden in Gees
Schaapveensweg 16
7863 TE Gees

Open: juni en september: woensdag t/m
zondag 12 - 17; juli en augustus:
dinsdag t/m zondag 11 - 17

lees
meer

Kleipers

Brigitte Reuter

'Goed gezouten' is het werk van Brigitte Reuter, gebakken in een gasoven onder toevoeging van zout, een speciale techniek die in de 13e eeuw tot ontwikkeling kwam. In de oven ontvouwt zich een mysterieus chemisch proces in de zinderende hitte van het vuur. Het transformeert de klei tot keramisch object – en poeders, oxides en zout tot een glazuur.

Deze objecten sporen aan na te denken over de voortdurende verandering van materie. Brigitte Reuter streeft in haar werk naar harmonie tussen vorm, structuur, materiaal en kleur.

t/m 22 september
Galerie Theemaas
Karel Doormanstraat 469
3012 GH Rotterdam

Open: dinsdag t/m zaterdag 9 - 17.30
zondag 12 - 17

lees
meer

Jeroen Endevelt

Jeroen Endevelt heeft, na een technische opleiding, een technisch beroep gekozen. Dat zie je terug in zijn werk. Hij maakt objecten met scherpe vormen en lijnen. Abstract, soms bijna wiskundig. Vaak zijn de werkstukken afgewerkt met een fel gekleurd glazuur.

Af en toe maakt hij een uitstapje naar andere disciplines, bijvoorbeeld figuratief. Ook hierbij streeft hij naar perfectie in vorm en afwerking van het oppervlak.

23 september t/m 3 november
Galerie Theemaas
Karel Doormanstraat 469
3012 GH Rotterdam

Open: dinsdag t/m zaterdag 9 - 17.30
zondag 12 - 17

lees
meer

Kleistof

De Tiendschuur laat textiele én keramische kunst zien: Naai-, brei-, weef- en ander keramisch handwerk.

'Handwerken met klei' staat centraal in deze expositie in Keramiekcentrum Tiendschuur Tegelen. Eigenlijk is elk ambacht en praktisch elke beeldende kunstvorm handwerk. Een aantal keramisten doen het als het ware dubbel. Zij werken met klei én zij doen dat op zo'n manier dat het heel sterk aan het 'textiele' handwerken doet denken. Deze kunstenaars spelen in op de comeback van naaien, haken, breien en zelfs macrameeën. Ze zijn afkomstig uit veel verschillende landen, maar ze doen allemaal hetzelfde met de plooibare klei. Het resultaat is een verrassende en warme expositie die een heel nieuwe visie laat zien op het 'handwerken met klei'.

t/m 9 september
Keramiekcentrum Tiendschuur Tegelen
Kasteellaan 8
5932 AG Tegelen
Open: dinsdag t/m zondag 11 - 17

lees
meer

Nouveau Blue

Op 28 maart bestond Royal Delft 365 jaar en dat wordt het hele jaar door gevierd. Hoogtepunten van het jaar zijn o.a. de tentoonstelling *Nouveau Blue: van visie tot realisatie* en het schilderen van een Delfts blauw tegeltableau door 365 verschillende mensen gedurende het jaar. Naast deze activiteiten zijn er in 2018 allerlei andere festiviteiten.

Over de tentoonstelling: In de 19e eeuw werd door Royal Delft de fundering gelegd voor het aardewerk dat vandaag de dag door producenten over de hele wereld wordt gemaakt: het nieuwe Delfts blauwe aardewerk is geboren. Een aantal personen uit de geschiedenis van Royal Delft speelden hierin een hoofdrol. Leer deze bijzondere mannen en hun innovaties kennen door een bezoek te brengen aan deze inspirerende tentoonstelling.

t/m 30 september
Royal Delft
Rotterdamseweg 196
2628 AR Delft
Open: dagelijks 9 - 17

lees
meer

Kleipers

Clay

Onder de titel *Clay, le sculptural dans la céramique actuelle* is deze zomer een tentoonstelling te zien in de Orangerie in Bastogne (BE) met werk van Anne Brugni, Dialogist Kantor, Maen Florin, Coryse Kiriluk, Yves Malfliet en Coline Rosoux.

Keramik heeft sinds mensenheugenis menselijke activiteiten begeleid. Vanaf de eerste rauwe kom die onbedoeld in het vuur was gevallen en uitgehard was tot het keramische hitteschild dat de neus van ruimteschepen beschermde toen ze de atmosfeer binnenkwamen, bleef het technische principe hetzelfde: gebakken aarde... In deze tentoonstelling zijn kunstenaars uitgenodigd die uitsluitend met keramiek werken of die het onder andere gebruiken.

t/m 16 september
l'Orangerie, Espace d'art contemporain
30, rue Porte Haute (Parc Elisabeth)
6600 Bastogne, België
Open: donderdag t/m zondag 14 - 18

lees
meer

Dieke Venema

Voor deze eerste tentoonstelling van de Witte Olifanten op de nieuwe locatie is een jong talent uitgenodigd om met haar werk de voormalige smidsruimte te transformeren. Dieke Venema (Barneveld, 1990) werkt voor het maken van haar beelden het liefst met plastische, makkelijk te manipuleren materialen zoals klei. Haar beelden zijn abstract en robuust. Meer dan eens verwerkt ze bestaande voorwerpen in haar sculpturen, zoals een radio of een palet. Soms is het bijna louter een manier om iets overleefd te houden, zoals bij een groot beeld dat wordt gestut door een paal. Het voorwerp kan als sokkel werken. Maar altijd werkt het licht vervreemdend. Als contrast met de robuuste aanblik is er veel subtiels te beleven aan haar werk. De sporen van haar vingers toen ze het beeld maakte, de zachte glans van de terra sigillata waarmee sommige beelden zijn afgewerkt, staan voor een aandachtige en weloverwogen werkwijze van deze kunstenaar, die zegt vooral intuïtief te werk te gaan.

t/m 28 oktober
SHC De Oude Stelmakerij
Dorpsstraat 32
9551 AE Sellinger
Open: dinsdag t/m zondag 14 - 16
zaterdag 10 - 16

lees
meer

Karin Östberg

De keramiek van Karin Östberg (SE, 1955) is het resultaat van een glazuurproject dat 15 jaar geleden begon. Hierbij heeft ze wegtrekkende en craquelierende glazuren ontwikkeld die ze toepast op aardewerk. Tijdens het stoken wordt het aardewerk zichtbaar in de groeven van dit craquelé, dat ongecontroleerd ontstaat als organische patronen.

De abstracte vormen worden ritmisch met de hand opgebouwd. Ze hebben geen specifiek doel of inhoud. Het ritme is in het object zichtbaar en de ruimte eromheen speelt een eigen rol. De kleuren, variërend van grijsinten tot turkoois en oranje/roodvarianten, geven de objecten een fris en luchtig karakter.

22 september t/m 27 oktober
Galerie Terra Delft
Nieuwstraat 7, 2611 HK Delft
Open: woensdag t/m vrijdag 11 - 18
zaterdag 11 - 17
1e zondag v/d mnd 13 - 17

lees
meer

De hutkoffer

Keramisch Museum Goedewaagen laat bij toeval gevonden materiaal zien uit het Amsterdamse atelier van Bert Nienhuis, een van Nederlands bekende keramisten uit de eerste helft van de vorige eeuw. De tentoonstelling *De hutkoffer - een unieke keramiekvondst, proeven uit het atelier van Bert Nienhuis, 1873-1960* laat niet alleen zijn proeven zien, maar ook zijn handgeschreven aantekeningen. Het museum, dat al sinds zijn stichting onderzoek doet naar Nienhuis' werk, kreeg recentelijk een eenmalige collectie atelierproeven overgedragen. Deze collectie lag 37 jaar opgeslagen op een zolder. Ze was waarschijnlijk op grond van kleine gebreken door Nienhuis zelf uitgesorteerd. Ze had beslist ook een bewaarbestemming, gezien het feit dat zich in de koffer ook een doos met persoonlijke familiebescheiden bevond. Voor de museumstaf is de nieuwe aanwinst een reden te over om beginnend met deze expositie verdere research te gaan doen. Dit ook in de wetenschap dat Nienhuis' schriftjes met keramisch-technische aantekeningen bewaard zijn gebleven en dat de te dateren stukken vergeleken kunnen worden met Nienhuis' eigen notities.

t/m 14 oktober
Keramisch Museum Goedewaagen
Glaslaan 29
9521 GG Nieuw-Buinen
Open: maandag t/m vrijdag 10 - 16
zaterdag en zondag 13 - 17

lees
meer

Enric Mestre

Modern Shapes Gallery presenteert een solotentoonstelling van de Spaanse keramist Enric Mestre (1936, woont en werkt in Valencia, Spanje) in de prachtige artistieke avant-garde ruimte van Atelier Jaspers. Mestre wordt wereldwijd erkend, heeft vele internationale prijzen gewonnen en heeft deelgenomen aan tal van individuele en collectieve tentoonstellingen over de hele wereld. Toch is dit zijn allereerste solotentoonstelling in België en een unieke kans om zijn werk te bewonderen in de verbluffende context van het modernistische gebouw van architect Victor Bourgeois.

6 september t/m 7 oktober
Atelier Jaspers
Erfprinslaan 149 Avenue du Prince Héritier
1200 Brussel, België
Open: zie website

lees
meer

Juan Ortí

Deze kunstenaar, eveneens uit Valencia, Spanje, maakt geometrische architecturale vormen zoals die vaak in het dagelijks leven te zien zijn. Op foto's lijken zijn stukken haast massieve gebouwen. Hij brengt de visuele informatie in zijn werk tot een minimum terug, waardoor de typische zielloze, grimmige industriële vormen haast elegant worden.

13 september t/m 14 oktober
Galerie Modern Shapes
Kloosterstraat 16
2000 Antwerpen, België
Open: donderdag t/m zondag 13 - 18

lees
meer

Jus de céramique

Glazuren is een vak apart. Het is mogelijk deze kant-en-klaar in de winkel te kopen, zoals schilders tegenwoordig veelal doen met verf. De meeste keramische kunstenaars kiezen er echter voor om zelf hun glazuren te ontwikkelen en samen te stellen. Dit kost veel research, veel scheikundig werk en nog meer proeven en geduld. De resultaten zijn al die moeite meer dan waard: prachtige gelaagdheden, kleurschakeringen en verschillende gradaties in glans en transparantie. Een compleet overzicht bieden is onmogelijk op het terrein van glazuren, wél laat deze expositie een interessante selectie *glazuurkunstenaars* zien. Ontdek de geheimen, de complicaties, de veelzijdigheid en de schoonheid van glazuren, toegepast door gerenommeerde kunstenaars uit heel Europa.

14 september t/m 13 januari 2019
Keramiekcentrum Tiendschuur Tegelen
Kasteellaan 8
5932 AG Tegelen (Venlo)
Open: dinsdag t/m zondag 11 - 17 uur

lees
meer

Armando retrospectief

Museum Beelden aan Zee eert de onlangs overleden kunstenaar Armando (1929-2018) met de tentoonstelling *Armando Lichthof*. Getoond worden de beelden die het museum de afgelopen twintig jaar heeft verzameld. In zijn sculpturen hanteerde Armando een eigenzinnige beeldtaal van grote vormen met een zeer expressieve huid. De thematiek in zijn werk ging over ver-gankelijkheid, herinnering en melancholie, maar ook over oorlog, schuld, daders en slachtoffers. De beelden vertonen een mengeling van de authenticiteit van een onbevangen kind en het besef dat de mens tot alle slechts in staat is. Het geeft ze een vreemde aanwezigheid.

t/m eind 2018
Museum Beelden aan Zee
Harteveltstraat 1
2586 EL Den Haag
Open: dinsdag t/m zondag 10 - 17 uur

lees
meer

Kleipers

Maarten Baas

Design Museum Gent
Jan Breydelstraat 5, 9000 Gent (BE)
t/m 30 september

Zomerexpositie

Beeldentuin Witharen, Witharenweg 24
7738 PG Witharen
t/m 30 september

De Porseleinfabriek boven water

Kasteel-Museum Sypesteijn, Nieuw-
Loosdrechtsedijk 150, 1231 LC Loosdrecht
t/m 28 oktober

Françoise Pétrovitch

Keramis, 1 Place des Fours-Bouteilles
7100 La Louvière (BE)
t/m 16 september

o.a. Margot Thyssen

Galerij Pi Kwadraat
Dorpsstraat 75, 9420 Erpe (BE)
23 september t/m 14 oktober

o.a. Hermien Buytendijk

Museum Møhlmann, Westersingel 102-104
9901 GK Appingedam
t/m 16 september

Benieuwd? Bestel nu de nieuwe grote K. Deel 2
is verschenen! Klik hier voor de webshop op
dekleinek.nl

O.a. Tjabel Klok

Dynamische Keramiekwinkel, Kleine Hoog-
straat 9, 8911 HD Leeuwarden
t/m 27 oktober

Noord-Nederlandse Glas- en Keramiekdagen

Keramiektuinen Galerie Harwi, Kanaalstraat 9
7858 TE Eeserveen - 1/2 september 11 - 17

Aankondiging melden voor KleiPers?

Stuur tekst, hoge resolutie afbeelding van een
keramisch werk, plaats- en periodegegevens
naar [de kleine K](mailto:dekleinek.nl)

Gisèle Buthod-Garçon

Keramis, 1 Place des Fours-Bouteilles
7100 La Louvière (BE)
t/m 2 september

Kitty Korver

Galerie High Five Art, Hoogbraak 5
5111 CS Baarle-Nassau
t/m 21 oktober

Keramiek in beeld

De Kunsttuin, Hospitaallaan 19
9341 AG Veenhuizen
t/m 16 september

O.a. Teja van Hoften

Een bunder kunst, Panhoeveweg
4458 AN 's-Heer Arendskerke
t/m 16 september

Keramiekroute

van St. Agathaplein en eindigt bij Royal Delft
Delft
doorlopend

o.a. Esther van Keulen

Galerie Ruimte voor Kunst
Dorpsstraat 42, 3732 HJ De Bilt
t/m 7 oktober

Chris Lannooy

Streekmuseum De Meestof, Bierensstraat 6
4697 GE Sint-Annaland
t/m 1 november

Beelden in Soest 2018

Pimpelmees 3, 3766 AX Soest
t/m 13 oktober

o.a. Hugo Meert

Site du Grand-Hornu, Rue Sainte-Louise 82
7301 Hornu (BE)
t/m 31 oktober

Klik hier voor nog meer informatie
over tentoonstellingen, markten,
symposia en dergelijke

Masterly Den Haag

Lange Vijverberg, Den Haag,
20 t/m 23 september

Een lust voor het oog

Museum Boijmans Van Beuningen
Museumpark 18-20, 3015 CX Rotterdam
t/m 13 januari 2019

o.a. Benno Premsela

Design Museum Den Bosch
De Mortel 4, 5200 AA Den Bosch
t/m 30 september

Kijk, de takels en de touwen

Het Nederlands Tegelmuseum
Eikenzoom 12, 6731 BH Otterlo
t/m 28 oktober

Eindexamenwerk van de Nederlandse Keramiekopleiding

Museum Gouda, Achter de Kerk 14
2801 JX Gouda - t/m 7 oktober

Yves Malfliet en Fabienne Withofs

Valcke Art Gallery, Bernard Spaelaan 14
9000 Gent (BE)
1 t/m 29 september

Antoinet Deurlo

Trompenburg Arboretum en Tuinen, Rotterdam
t/m 30 september

O.a. Thea Kanters

Steenfabriek 7, 5126 PB Gilze
7 t/m 9 en 14 t/m 16 september

O.a. Gwen Conner

Galerie Huis ter Heide, Norgervaart 10a
9336 TE Huis ter Heide
t/m 29 oktober

Keramik weer in opkomst: lees het artikel in The Guardian

Euregio Keramiekmarkt Raeren

Burgstrasse 103, 4730 Raeren (BE)
8/9 september 10 - 18

O.a. Wim Borst

Het Witte Gordijn, De Vishal, Grote Markt 20
2011 RD Haarlem
t/m 9 september

Keramisto

Recreatiegebied de Mookerplas, Plasmolen
15/16 september 10 - 18

Anne Ausloos, Eve Ariza en Jeroen Bechtold

Tussenbeeld, DordtYart, Maasstraat 11
3313 CR Dordrecht - 1/9 t/m 7/10

4-D printen in keramiek: Lees het artikel in Science Daily

O.a. Josep Maria Mariscal

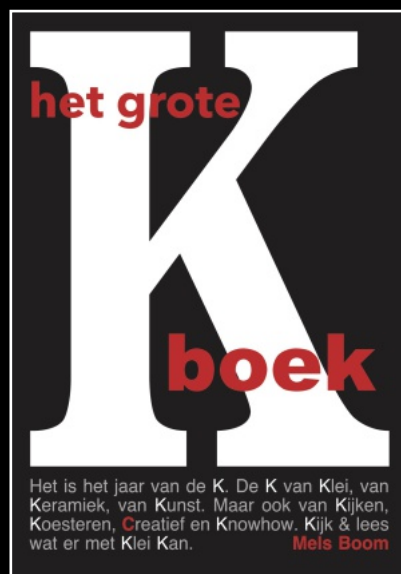
Galerie Kempro, Dr. Ruttenpark 10
6029 TK Sterksel
2 september t/m 22 oktober

Janice Tchalenko overleden Lees het In Memoriam in The Guardian

De inspiratie website: de blik op de wereld van de keramiek

en... actueel nieuws op de
Facebookpagina

Nog meer publicaties over inspiratie en knowhow

Colofon

De kleine K

Dit onafhankelijke digitale keramiekmagazine biedt inspiratie en knowhow over keramiek. Voor amateurs en professionals. Onafhankelijk, met informatie waar u wat mee kunt.

Uitgever

Stichting k+K, secretariaat: Montpalach,
F-82140 Saint-Antonin Noble Val
deKleineK.nl,
inspiratie@ceramic.nl.

Publicatie

De kleine K verschijnt in principe op de laatste vrijdag van elke maand. Het aantal pagina's is variabel. Niet meer dan een derde van het aantal pagina's is gewijd aan advertenties.

Abonnementen

kunnen alleen online afgesloten worden. Aanmelden kan [hier](#). Wijzigen en opzeggen kan via de link in de mail, die bij aanmelding werd toegestuurd; u vindt de link ook in de mail die elke maand het verschijnen van een nieuw nummer aankondigt. Abonnementen lopen van het eerste nummer na aanmelding tot en met het laatste nummer voor opzegging.

Een aantal oudere nummers kan gratis van de website gedownload worden.

Prijs

Dit magazine is gratis. Advertenties en donaties houden het zo.

Adverteren

De tarieven zijn aantrekkelijk. Op de [tarievenkaart](#) vindt u ook informatie over aanleverspecificaties, kortingen en dergelijke. Verdere informatie kunt u [aanvragen](#). Door te adverteren sponsort u *de kleine K* en werkt u mee aan continuïteit.

Geïnspireerd?

Investeer in verrijking van de keramiekwereld en houd *de kleine K* gratis. Dat kan door [vriend](#) te worden, te doneren of te adverteren. Elke donatie is welkom. Maak een bedrag over naar IBAN NL68INGB0007343733 t.n.v. Stichting k+K.

Inhoud

Samenstelling en grafische vormgeving, teksten (tenzij anders aangegeven): Mels Boom. Foto-verantwoording: als door kunstenaars geleverd. Aan deze uitgave droegen bij: Brett Freund, Marijke Gémessy, Tineke van Gils, Elvira Groenewoud, Sander Hendriks, Kitty Korver, Yna van der Meulen, Netty van Osch en Olav Slingerland.

Kopij

Werk mee aan een volgende uitgave! Kopij kan, alleen in digitale vorm, altijd ingeleverd worden bij inspiratie@ceramic.nl. Beeldmateriaal moet van voldoende resolutie zijn (minstens 1500 x 2500 pixels, niet gecomprimeerd) en vrij van rechten. De inzender van tekst en beeldmateriaal vrijwaart de uitgever voor aanspraken van derden. Teksten en afbeeldingen kunnen bewerkt worden.

Het maken van keramiek is niet altijd zonder risico's; goede voorbereiding en kennis terzake is noodzakelijk. De informatie in deze uitgave is met zorg samengesteld, maar de samenstellers kunnen niet aansprakelijk gesteld worden voor de juistheid ervan.

© Alle rechten voorbehouden. Teksten en afbeeldingen in deze uitgave zijn beschermd tegen kopiëren. Het opheffen van deze bescherming is niet toegestaan. Printen voor eigen gebruik, kopiëren van de integrale uitgave en het doorgeven daarvan mogen wel.

[inspiratie website](#) | [contact](#) | [gratis abonnement](#)

[Download](#) verschenen nummers.

Bezoek de [Facebookpagina](#) met actueel nieuws of het [forum](#) voor vragen en opmerkingen.

